

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru: 7506R029

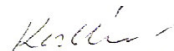
Název bakalářské práce:

PROBLEMATIKA KONZUMACE ALKOHOLU MLÁDEŽE
PROBLEMS OF CONSUMPTION OF ALCOHOL AT YOUNG PEOPLE

Autor:

Ivana Kordíková
Karla Čapka 1133
512 51 Lomnice nad Popelkou

Podpis autora:

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Novotná

Počet:

Stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
56	0	26	0	25	2 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.11.2008

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:

Ivana Kordíková

Adresa:

Karla Čapka 1133, 512 51 Lomnice nad Popelkou

Studijní program:

Speciální pedagogika

Studijní obor:

Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru:

7506R029

Název práce:

PROBLEMATIKA KONZUMACE ALKOHOLU
MLÁDEŽE

Název práce v angličtině:

PROBLEMS OF CONSUMPTION OF ALCOHOL
AT YOUNG PEOPLE

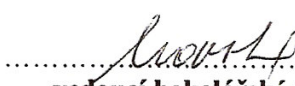
Vedoucí práce:

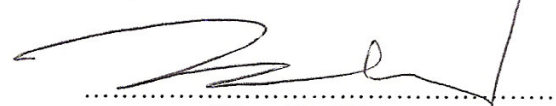
Mgr. Kateřina Novotná

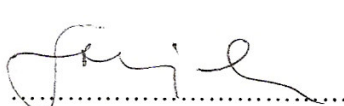
Termín odevzdání práce:

30. 04. 2008

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

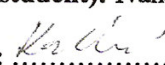

vedoucí bakalářské práce

děkan FP TUL

vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Ivana Kordíková

Datum: 23. 02. 2007

Podpis studenta:

Cíl práce:

Cílem práce je zjistit, které z rizikových faktorů ze sociální oblasti se podílejí na charakteru konzumace alkoholu mládeže.

Základní literatura:

MEČÍŘ, J. *Zneužívání alkoholu a nealkoholických drog u mládeže*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1990.

NEŠPOR, K. *Jak překonat problémy s alkoholem*. Praha: Sportprag, 1999.

SKÁLA, J. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987.

TĚUBNER, V. *Alkohol a mládež*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1989. ISBN 80-7012-001-0.

ŽÁKOVÁ, P. *Boj proti alkoholismu a narkomanii mládeže*. Praha: Ústav školských informací při MŠ ČSR, 1988.

Prohlášení

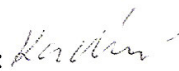
Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30. 11. 2008

Podpis:

Název bakalářské práce: Problematika konzumace alkoholu mládeže

Název bakalářské práce: Problems of consumption of alcohol at young people

Jméno a příjmení autora: Ivana Kordíková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2008/2009

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Kateřina Novotná

Resumé:

Bakalářská práce byla zaměřena na problematiku konzumace alkoholu mládeže. Vycházela ze současného stavu v této oblasti. Cílem práce bylo zjistit, které z rizikových faktorů ze sociální oblasti se podílejí na charakteru konzumace alkoholu mládeže. Stanoveného cíle bylo dosaženo. Práce byla rozdělena na dvě stěžejní části – teoretickou a praktickou. Teoretická část objasňovala pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů danou problematiku. Praktická část zjišťovala prostřednictvím dotazníku u 45 žáků střední školy, ubytovaných na domově mládeže, jejich vztah k alkoholu. U 27 žáků s pozitivním vztahem k alkoholu byly dále sledovány rizikové faktory (rodinné prostředí, vrstevnická skupina, volnočasové aktivity), které mohou vztah k alkoholu ovlivňovat. Z výsledků této práce vyplynulo, že uvedené rizikové faktory mají vliv na konzumaci alkoholu. Z tohoto důvodu byla navržena tato doporučení: oblast primární prevence, spolupráce vedení školy s městskou policií, zapojení žáků do organizovaných volnočasových aktivit, zvýšená spolupráce s rodinou.

Klíčová slova: konzumace alkoholu, mládež, rodinné prostředí, vrstevnická skupina, volný čas, dotazník.

Summary:

The bachelor work has been aimed at problems of alcohol consumption of young people. It has been based on present state of this sphere. The objective of the work has been to find out which of the risk spheres influences alcohol consumption of youth. The determination has been reached. The work has been divided into two main parts – theoretic and practical one. The theoretic one has explained the problem by the presence of the special sources. The practical one has shown youth tendency to alcohol by questionnaires of forty-five students staying at a boarding school. A group of twenty-seven students who tend to drinking alcohol has been monitored. Especially the risk factors which can influence their tendency to alcohol like family life, peer group or leisure activities. The results of the work have shown that the risk factors mentioned influence alcohol consumption. Because of that the following recommendations have been suggested: primary prevention, cooperation of headquarters of school with the city police, to join the students leisure activities and increasing cooperation with their families.

Keywords: alcohol consumption, young people, family world, peer group, spare time, questionnaire.

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1	ALKOHOL A JEHO KONZUMACE	9
2.1.1	<i>Vymezení pojmu alkohol a jeho charakteristika</i>	<i>9</i>
2.1.2	<i>Konzumace alkoholu a jeho účinky na osobnost jedince.....</i>	<i>9</i>
2.1.3	<i>Příčiny a podmínky vzniku konzumace alkoholu mládeže</i>	<i>11</i>
2.2	RODINA, JEJÍ FUNKČNOST A PODÍL NA VZNIKU KONZUMACE ALKOHOLU MLÁDEŽE	16
2.2.1	<i>Základní funkce rodiny</i>	<i>16</i>
2.2.2	<i>Charakteristika současné rodiny a sociální patologie</i>	<i>16</i>
2.3	VÝVOJ OSOBNOSTI V OBDOBÍ ADOLESCENCE	20
2.3.1	<i>Období adolescence, jeho charakteristika.....</i>	<i>20</i>
2.3.2	<i>Charakteristika dospívajících rizikové skupiny.....</i>	<i>20</i>
2.4	VRSTEVNICKÁ SKUPINA, JEJÍ VÝZNAM V PROBLEMATICE KONZUMACE ALKOHOLU MLÁDEŽE.....	21
2.4.1	<i>Význam a funkce vrstevnické skupiny v období adolescence.....</i>	<i>21</i>
2.4.2	<i>Vliv skupiny vrstevníků na konzumaci alkoholu mládeže</i>	<i>23</i>
2.5	VOLNÝ ČAS JAKO JEDEN Z RIZIKOVÝCH FAKTORŮ VZNIKU KONZUMACE ALKOHOLU MLÁDEŽE.....	26
2.5.1	<i>Vymezení pojmu volný čas, rozsah a formy využívání volného času.....</i>	<i>26</i>
2.5.2	<i>Vliv formy trávení volného času na rozvoj konzumace alkoholu mládeže</i>	<i>29</i>
3	PRAKTICKÁ ČÁST	31
3.1	CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI	31
3.2	HLAVNÍ PŘEDPOKLADY PRÁCE	31
3.3	POUŽITÉ METODY	31
3.4	POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU A PRŮBĚH PRŮZKUMU.....	32
3.5	ZÍSKANÁ DATA A JEJICH INTERPRETACE	33
4	ZÁVĚR	50
5	NAVRHOVANÁ DOPORUČENÍ	52
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
7	SEZNAM PŘÍLOH	56

1 ÚVOD

Problematika konzumace alkoholu mládeže jako téma bakalářské práce bylo zvoleno z toho důvodu, že je to častý a ne nepodstatný jev současné doby.

Spojení mládeže s alkoholem v minulosti bylo a stále přetrvává jako jeden z velkých problémů naší společnosti, která se v této problematice jeví jako mírně shovívavá. S přihlédnutím k tomuto postoji a vzhledem ke stále se snižující věkové hranici mládeže konzumující alkohol je tato problematika tím spíše aktuální.

Práce je složena z části teoretické, ve které bylo využito odborných informačních zdrojů, a z části praktické, pro kterou byla zvolna forma dotazníku zadaného mládeži ubytované na domově mládeže.

Teoretická část je strukturována do pěti kapitol.

V této části práce byly čerpány informace z odborné české i cizojazyčné literatury, která sleduje aktuální trendy v problematice příčin vzniku konzumace alkoholu mládeže až po její prevenci.

Jednotlivé kapitoly teoretické části nám pomohou objasnit základní pojmy z této oblasti a zejména etiologii vzniku konzumace alkoholu u mládeže. Pozornost je zaměřena na multifaktoriální teorie, které vystupují do popředí při hledání příčin konzumace alkoholu mládeží. Patří mezi ně mimo jiné rodina, skupina vrstevníků a volný čas mládeže.

V souvislosti s rodinou nelze hledat příčiny pouze v genetické dědičnosti, struktuře rodiny, ale zejména v její funkci. Neplatí rovnítko mezi rodinou úplnou a její funkčností. Ne vždy rodina úplná plní všechny své základní funkce a naopak.

Nemalý podíl má skupina vrstevníků, její struktura, obsah činnosti a role jedince v ní. S tím úzce souvisí i způsob trávení volného času mládeže – čím méně a kvalitněji je naplňován, tím větší je riziko vzniku konzumace alkoholu u mládeže.

Tyto základní skupiny faktorů, jak uvádějí Kopyt (1986) a Mečír (1990), mohou být příčinou počátků konzumace alkoholu mládeže, či ji posléze upevňovat.

V praktické části bylo využito zpracování údajů z vyplněných dotazníků, které jsou zaměřeny především na výše uvedené rizikové faktory možného vzniku konzumace alkoholu mládeže.

Cílem práce bylo zjistit, které z rizikových faktorů ze sociální oblasti se podílejí na charakteru konzumace alkoholu mládeže.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Alkohol a jeho konzumace

2.1.1 Vymezení pojmu alkohol a jeho charakteristika

Název slova alkohol pochází z arabského slova al-ka-hal, což je označení pro zvláštní jemnou látku. Chemicky se jedná o čirou, bezbarvou tekutinu, která má charakteristický zápach a palčivou chuť s bodem varu 77°C a bodem tuhnutí -130°C. Chemická značka alkoholu, přesněji řečeno etylalkoholu, je C_2H_5OH . Molekula etylalkoholu se skládá z prvků uhlíku, vodíku a kyslíku.

Alkohol vzniká zkvašením cukru působením kvasinek. Zkvašení probíhá jen do koncentrace 14-16% alkoholu, při vyšších koncentracích jsou kvasinky jako první oběť alkoholu ničeny vlastním produktem. Alkohol lze získat z jakékoli formy škrobu nebo cukru.

Podle výroby rozeznáváme v zásadě tři druhy alkoholických nápojů: piva, vína, koncentráty neboli lihoviny. Piva obsahují 1,5 až 5% alkoholu, vína 7-18% alkoholu, lihoviny 22,5 a více % alkoholu (Skála, 1988).

2.1.2 Konzumace alkoholu a jeho účinky na osobnost jedince

Vágnerová (2002, s. 288) uvádí: „V každé době a oblasti bývala jistá droga preferována a postupně v dané kultuře získala své místo. Příslušníci společnosti si na ni zvykli, do určité míry se s ní naučili zacházet, její užívání bylo tolerováno, protože se stalo tradicí. V našich zeměpisných podmínkách je to především alkohol.“

Požívání alkoholických nápojů se stává doplňkem jídla, doprovází nejrozličnější společenské zvyklosti a setkání, je vědomým vyhledáváním alkoholu a jeho účinků na nervový systém, tj. především na psychickou činnost člověka.

Požívání alkoholu snižuje v člověku napětí a úzkost. Jestliže jedinec bude požívat alkohol právě proto, aby snížil tuto úzkost a napětí, vytvoří v sobě návyk, který bude muset posilovat alkoholem stále častěji.

Alkohol má však i jiné účinky: příjemné emoce vyvolává např. jen u osob, které nejsou v napětí a konzumují jen malé dávky alkoholu. Navíc je účinek alkoholu značně ovlivněn i okolností, že člověk od něho předem očekává určité specifické účinky.

Hovoří-li se o konzumaci alkoholu, je nutno vysvětlit pojmy – *úzus*, *misúzus*, *abúzus*.

Úzus – znamená *mírné požívání* alkoholických nápojů.

Mluví se o něm, jestliže alkohol je konzumován v přijatelném množství, v přijatelném věku, zdravotním stavu a ve vhodné době (alkoholické nápoje jsou zde doplňující pochutinou jídla, alkohol jako droga se při úzu neuplatňuje).

Misúzus – zneužívání – je širší pojem než abúzus. Například naprostou abstinenci by měli zachovávat mladiství, řidiči, těhotné ženy, osoby trpící záchvatovým onemocněním apod. U nich i konzum malých dávek alkoholických nápojů je označován jako misúzus.

Abúzus – nadužívání alkoholických nápojů – může být občasný, periodický, pravidelný nebo systematický. I občasný abúzus ve formě velkých dávek alkoholu znamená stejné riziko jako i jiné formy abúzu, neboť může docházet k projevům agresivního chování, k těžké intoxikaci apod. Úzus i abúzus mohou vést, ale také nemusí, k závislosti (to znamená abúzu nutkavého charakteru s charakteristickými projevy chování podmíněnými i nespolehlivou kontrolou během požívání alkoholu). Osoba závislá na alkoholu si nikdy není jistá, zda u ní dojde k intoxikaci nebo ne (Vítek, 1989).

Vítek (1989, s. 25) uvádí: „*Alkoholismus je společenský jev, společensky nežádoucí návyk nadměrného požívání alkoholu.*“

Podle toho, co lidé očekávají od alkoholu, můžeme je rozdělit do čtyř skupin:

Abstinenti – umí uhasit žízeň jakoukoliv tekutinou, v níž není obsažen alkohol. Abstemem můžeme nazvat jen toho člověka, který nepožil alkoholický nápoj v jakékoliv formě a množství po dobu tří let.

Konzumenti - zásadoví, nevypijí více než 0,5l piva, alkohol v krvi nepřesáhne 0,6 promile
- nezásadoví, uvedenou hladinu 0,6-1,0 dosahují maximálně čtyřikrát do roka.

Konzument pije vhodný alkoholický nápoj ve vhodném množství a ve vhodném věku.

Pijáci – abuzéři, nestačí jim alkohol jako zdroj tekutiny, žádají od něj „euforii“

- příležitostní – buď nedosáhnou více než 1,0 hladiny a pokud ano, tak ne častěji jak čtyřikrát ročně
- pravidelní – hladinu 1,0 přestupují častěji, občasný výskyt intoxikace.

Alkoholici – osoby závislé na alkoholu, v tomto případě je alkohol v alkoholických nápojích oceňován především jako droga s psychotropním účinkem.

Vítek (1989, s. 25) uvádí: „*Alkoholik je člověk, trpící nadměrným požíváním alkoholu, u něhož závislost na alkohol dosáhla takového stupně, že mu působí zřetelné poruchy zdraví a újmu ve společenských vztazích a společenské činnosti.*“

2.1.3 Příčiny a podmínky vzniku konzumace alkoholu mládeže

Kopyt (1986) uvádí že v naší společnosti, dle mínění mnohých autorů, ke zneužití alkoholickými nápoji obvykle vedou nezdravé tradice; mírný až shovívavý vztah k opilství značné části obyvatelstva; defekty výchovy; nepřiliš dostatečná zdravotně osvětová a protialkoholická práce mezi obyvatelstvem; neschopnost organizovat svůj volný čas; rodinné neshody. Opilství se projevuje tam, kde je nízká kultura, špatně organizovaná práce a volný čas, kde existují mezery ve výchovné práci.

Při zkoumání koncepce podstaty alkoholizmu je možné odlišit tři základní hlediska: jedno je nakloněno k hledání příčiny alkoholizmu v individuálních zvláštnostech, zejména v osobnosti jedince, druhé hledisko připisuje velkou úlohu prostředí, vnějším okolnostem, třetí hledisko bere v úvahu to, že v genezi alkoholizmu mají význam jedny i druhé faktory.

Společnost, člověk a alkohol (toxický faktor) tvoří tři články příčin, přispívající zneužití alkoholem a rozvoji alkoholizmu. Rozšířenost užití alkoholických nápojů a jejich zneužití korelují s konkrétními historickými podmínkami života společnosti a zprostředkovaně vystupují ve formě vztahu společnosti k alkoholickým zvykům a opíjení. V rozvoji oblíbenosti alkoholu důležitou roli hrají zvláštnosti osobnosti (nezralost osobnosti, sugesce, emocionální labilita, nepřízpůsobivost a další), možná i individuální zvláštnosti organismu, náchylných k návykům.

Mnozí vědci se pokoušeli určit skupiny faktorů, nejdůležitějších pro rozvoj alkoholizmu u mládeže. Jsou to například: nízká úroveň vzdělání v rodině, nedostatky výchovy, časná socializace k roli dospělých, nepříznivé morální principy, příjemné pocity z příjmu alkoholických nápojů, špatné alkoholické zvyky širšího prostředí, mikrosociální prostředí zkompromitované alkoholem, nízká profesionální příprava, vliv asociální pouliční party, narušení struktury a funkce rodiny, záporný vztah k učení a nízká úroveň vzdělání mládeže, úzký okruh a nestálost zájmů, nedostatek zálib, bezobsažné trávení volného času, neschopnost organizovat a racionálně využívat volný čas, nízký věk prvního sblížení s alkoholem, časný začátek alkoholizmu, konflikty v rodině.

Při zevšeobecnění uvedených faktorů je možné je sjednotit do skupin:

1. Dědičná zatíženost na alkoholizmus, biologické předpoklady alkoholizmu v rodině.
2. Neuropsychické zatížení.
3. Narušení struktury a funkce rodiny, sociální předpoklady alkoholizmu v rodině.
4. Raný věk začátku konzumace alkoholu.

1. Dědičná zatíženost na alkoholizmus, biologické předpoklady alkoholizmu v rodině

Alkoholová intoxikace rodičů může ovlivňovat potomstvo třemi způsoby: působením na pohlavní buňky, působením na rozvíjející se plod, působením na postnatální vývoj organismu.

Kopyt (1986, s. 16): „*Je stanovena určitá složitá závislost mezi formami poruchy osobnosti u dětí a stádiem alkoholizmu jejich rodičů.*“

Jasně projevená stadia alkoholizmu rodičů, doprovázená často hrubými konflikty, narušením citových vztahů v rodině, která přicházejí v prepubertálním a pubertálním věku dítěte nejčastěji vedou k patologickému vývoji osobnosti se záporným vztahem k užití alkoholu.

Shoda těchto věkových období s počátečním stádiem alkoholizmu rodičů při kladném vztahu k užívání lihových nápojů v rodině vede k časnému zapojení dětí do popíjení, asociálním formám chování a utváření alkoholizmu u nich v mladém věku.

2. Neuropsychické zatížení

Osoby s nestabilní nervovou soustavou bývají mimořádně citlivý k alkoholu. V tomto případě je užívání alkoholických nápojů vnímáno jako jeden ze způsobů, jak snížit napětí při poruchách adaptačních mechanismů, jako prostředek potlačení (utlumení) stavu nepohody, pocitu strachu, viny a podobně.

Dle Kopyta (1986, s. 22): „*Psychopatické zvláštnosti osobnosti buď bezprostředně nebo zprostředkovaně (vlivem snížené stability k záporným účinkům, vlivům prostředí) jsou základem některých variant alkoholizmu.*“

3. Narušení struktury a funkce rodiny, sociální předpoklady alkoholizmu v rodině

Téměř všechna empirická sledování v oblasti sociální narkologie odhalila nedostatky ve kvalitě podmínek rodinné výchovy pro časnou konzumaci alkoholu. Při tom rozlišují obvykle narušení struktury a funkce rodiny.

Pod narušením struktury se chápe především neúplná rodina, když se rodiče rozvedli nebo rozešli, když chybí otec nebo matka.

K narušení funkce rodiny se vztahují mimo jiné napjatá atmosféra v rodině, nesprávné vzájemné vztahy rodičů, konflikty mezi nimi, chybná výchova dětí.

Ve většině sledovaných případů jsou na předním místě narušení struktury rodiny, je snadnější je určit. Avšak rozhodující význam mají funkce rodiny.

Strukturní varianty rodiny samy o sobě nepodmiňují obvykle narušení v chování dětí z těchto rodin.

Mnohem častěji se zde uskutečňuje úspěšná výchovná práce, která přináší dobré výsledky. Měřítka možných poruch v chování závisí na věku dítěte v momentu nástupu strukturních narušení.

Sociálně dominující význam má obsah výchovy v rodině, to je funkce rodiny. Tato funkce je častěji narušována, když je narušena struktura rodiny. A naopak narušená funkce rodiny může vyvolat její strukturální rozpad, to je rozvod rodičů, často je výsledkem a (formálním) uznáním už probíhajícího rozvratu rodiny. V tomto případě se rozvod ukazuje dokonce jako příznivý pro výchovu dětí. Kromě vzájemného vlivu obou faktorů je nutno mít na zřeteli ještě to, že oba jevy mohou mít společné příčiny, například záporné vlastnosti osobností rodičů (Kopyt, 1986).

Kopyt (1986, s. 23): „Z údajů různých autorů se nachází u alkoholiků v dětství převažava narušení mezosociálních vztahů nad neúplností rodiny.“

Zvláštní místo mezi příčinami narušení sociálního mikroprostředí a psychického rozvoje dětí zaujímá alkoholismus rodičů. Ten katastroficky ovlivňuje psychické a mravní zdraví dětí, zvyšuje riziko psychosociální dezadaptace. V anamnéze nemocných alkoholismem se často objevují negativní a vleklé emocionální zážitky v dětství, složité vztahy v rodině, negativní vliv osob s psychopatologickým narušením osobnosti.

Rodiče budoucích nemocných se zpravidla vyznačují nestabilním a rozporným chováním, což se projevuje emočními poruchami u dětí, často se vyskytuje nedostatečná pozornost ze strany rodičů, jejich vyhýbání se výchově.

V těchto rodinách dle Kopyta (1986) bývá typické: prostředí bez dohledu, časné sblížení dětí s asociální partou, sebeprosazení díky fyzické síle, hrubost a opozice k všeobecným normám chování, ztráta pozitivních sociálních vztahů, výrazně se projevuje shoda začátku zneužití alkoholu se vstupem mladého člověka do pracovní činnosti a získání samostatného výdělku při současném zapojení do nepříznivého okolního mikroprostředí.

4. Raný věk začátku konzumace alkoholu

Většina vědců zabývajících se otázkami etiologie alkoholizmu si všímá důležitosti faktoru časného seznámení s alkoholem v utváření onemocnění.

Pokud se vezme v úvahu to, že absolutní většina současných mladých lidí se seznamuje s alkoholem do 16-18 let, je vidět, že je nutné obracet pozornost ne tolik na věk prvního seznámení jako na věk epizodického užití.

Faktor časného připoutání k lihovým nápojům se stává skutečným pouze ve struktuře určitého alkoholického mikrosociálního prostředí, navozujícího chybný styl konzumace alkoholu, provokující zneužití a snižující sociální kontrolu.

Takto je možné odlišit čtyři skupiny nespecifických faktorů, přispívajících konzumaci alkoholu:

- 1) Narušené sociální mikroprostředí – neúplná rodina, alkoholismus v rodině, záporné psychologické klima, nízká vzdělanostní úroveň rodičů a nesprávná rodinná výchova, asociální společnost.
- 2) Individuálně-biologické (somatoneurologické) zvláštnosti osobnosti – dědičná zatíženost ve vztahu psychických onemocnění a alkoholismu, těžká somatická onemocnění, nedostatečný rozumový vývoj a psychický infantilismus.
- 3) Individuálně-psychické zvláštnosti a neuropsychické anomálie osobnosti – neurotizace, patologický rozvoj osobnosti.
- 4) Mravní nezralost osobnosti – záporný vztah k vyučování a nízká úroveň vzdělání, absence společenských aktivit, malý okruh a nestálost zájmů, absence zálib, neurčitost v otázkách profesní orientace, absence zaměření na pracovní činnost, deficit motivace chování, únik před zodpovědnými situacemi a řešeními, ztráta „perspektivy života“ – vidění cest rozvoje své osobnosti.

Vyjmenované faktory snižují práh psychosociální adaptace člověka a zvyšují jeho citlivost k patogenním vlivům sociálního a biologického rázu. Jsou také základními charakteristikami rizikové skupiny. Tímto způsobem je alkoholismus v mnohém nespecifickým ukazatelem sociálně psychologické poruchy osobnosti a indikátorem závadnosti mikroprostředí, je to jeden z ukazatelů nezařazení člověka do sféry veřejně prospěšné činnosti.

Uvedená systematika rizikových faktorů nebere v úvahu měnící se s růstem struktury sfér osobnosti motivačně-zásadní a mravně-hodnotné.

Tento dynamický přístup k ohodnocení role různých negativních podmínek dovolil odlišit čtyři základní skupiny faktorů, představujících jednotný řetězec původu zneužití alkoholem:

- I. – faktory, přispívající k rozvoji užití alkoholických nápojů
- II. – faktory, podporující užití alkoholických nápojů
- III. – faktory, přispívající k rozvoji zneužití alkoholem
- IV. – faktory, podporující zneužití alkoholických nápojů.

Vliv těchto faktorů v jednotlivých věkových obdobích není stejný.

Faktory I. skupiny (nepříznivé vzájemné vztahy mezi rodiči, tradice alkoholizmu v rodině a jako výsledek toho – rané připoutání se k alkoholu) působí na dítě ve věku do patnácti let, kdy se ve skutečnosti tvoří základy zneužití alkoholem.

Faktory I. skupiny tvoří první článek ve vzniku zneužití alkoholem, je možné nazvat ho „počátečním“.

Faktory II. skupiny (zvyky nejbližšího okolí, zaměřené na užívání alkoholu, obvyklé alkoholové tradice a další) působí ve věku 16-19 let, kdy se už formuje systematické a vědomé užívání alkoholu. Tomu ve značné míře přispívá rané připoutání dětí (dospívajících) k alkoholu. Tento článek vzniku zneužití je možné nazvat „určujícím“.

Faktory III. skupiny (ekonomická samostatnost a nekontrolovatelnost mladých pracujících při raně získaném zaměření na navyklé užívání alkoholických nápojů, ale také frekvence případů užití a množství alkoholu) působí ve věku 19-26 let. Prakticky je to začátek samostatného života „zkušeného“ člověka, který, jak se mu zdá, už se vyzná v životě. Tento článek vzniku zneužití se nazývá „spouštěcí“.

Faktory IV. skupiny (konflikty v rodině, nízká kulturní úroveň, spotřebitelské zájmy, poměrně vysoký výdělek a další) tvoří konečný článek ve vzniku zneužití. Podporují zneužití alkoholem a podmiňují vysokou úroveň opilství, které zase upevňuje zvyky nejbližšího okolí, podporuje orientaci na zneužití.

Tak se vytváří kruh, ve kterém faktory IV. skupiny (opilství) vyvolávají vznik faktorů I.-II. skupiny (konfliktní vzájemné vztahy v rodině a časté pití přivádějí k rané závislosti dětí a dospívajících). Kruh ke vzniku zneužití se uzavírá a stává se začarovaným a časem v něm bývá obtížné odlišit příčinu daného jevu od následku.

Uvedené schéma vzniku zneužití alkoholem dává představu o důsledné činnosti sociálních faktorů přispívajících zneužití alkoholem. Nečiní si nárok na univerzálnost, ale odráží nejpodstatnější momenty, především vliv mikroprostředí s „pitnými“ zvyky, nízkou kulturní úroveň osob náchylných k zneužití alkoholem, roli psychologických faktorů (Kopyt, 1986).

2.2 Rodina, její funkčnost a podíl na vzniku konzumace alkoholu mládeže

2.2.1 Základní funkce rodiny

Matějček (1994, s. 15) uvádí: „*Rodina je zajisté nejstarší lidskou společenskou institucí.*“

Od narození dítě žije zpravidla v rodině, v ní získává základní zkušenosti ve styku s lidmi. Rodina je prvním zdrojem uspokojování jeho potřeb a také mu přináší první omezování, frustrování. Bez péče rodiny (nebo institucí a osob, které rodinu zastupují) by dítě nemohlo žít a vyvíjet se. To vše způsobuje, že vliv rodiny na dítě a jeho psychiku je velmi silný. Rodina může vývoj dítěte příznivě stimulovat, ale také může být brzdou tohoto vývoje, zdrojem zanedbání, utlumení, narušení vývoje schopností, charakteru, celé osobnosti dítěte.

Rodina a společnost jsou ve vztahu vzájemné souvislosti. Určité funkce plní rodina pro společnost, jiné společnost pro rodinu.

Současná rodina plní tyto funkce:

- *funkci ekonomickou* - a to ve smyslu bezprostředně výrobní činnosti, materiálního zabezpečení rodinných příslušníků
- *funkci výchovnou* – i když dnes při výchově jednotlivce zabírá velkou část výchovy škola, respektive jiné společenské instituce, přece jen rodinná výchova je základním činitelem
- *funkci biologickou* – ta se týká především uspokojování sexuálních potřeb manželů a rozmnožovacích procesů
- *funkci emocionální* – vzniká a realizuje se mezi manželi, mezi rodiči a dětmi a mezi sourozenci (Čáp, 1993).

2.2.2 Charakteristika současné rodiny a sociální patologie

Rodina je základní sociální skupina, jejímž prostřednictvím přichází člověk do styku s jinými sociálními skupinami, s celou složitou sociální strukturou. Reguluje základní potřeby člověka a určuje jeho činnost, utváří vztah mezi rodiči a dětmi. Dítě přebírá formy chování od rodičů, jejich hodnoty atd.

Jakým způsobem a v jaké kvalitě přejímá tyto formy a hodnoty záleží ve velké míře na konkrétních výchovných metodách rodičů, jejich pedagogické připravenosti a citlivosti.

Rodina má značný význam ve všech oblastech společenského života. Svými funkcemi je spojena s širší společností, s jejím institucionálním systémem, s ostatními sociálními skupinami.

Rovněž základní vztahy v rodině, manželství, příbuzenství, rodičovství a výkon rodinných rolí nejsou určeny pouze vzájemnými emocionálními vztahy, ale i širším sociálním prostředím. Tyto vztahy určují tradice, právní normy a další formy vnější kontroly, jejichž cílem je udržet integritu rodiny. Z vnějšku působící faktory se doplňují působením zevnitř rodiny, které vycházejí z osobních potřeb, snah, citů a celkové osobnostní charakteristiky členů rodiny. Vnitřní soudržnost rodiny je tak udržována vnějšími i vnitřními silami.

Od rodiny je nutno odlišovat manželství jako specifický vztah dvou dospělých lidí obvykle v rámci rodiny. Vzhledem k rozhodující roli dospělých členů rodiny je ústředním problémem stability rodiny stabilita manželství. Nestabilní rodina je v první řadě charakterizována poruchami manželského vztahu a soužití.

Porucha manželského soužití se v krátké době stává obvykle i poruchou rodiny, zasahuje sféru vztahu mezi manželi, dále ostatní rodinné struktury i vnější sociální vztahy a celkové zapojení rodiny do společnosti.

Z hlediska funkčnosti, respektive nedostatků ve funkcích rodiny, je možno uvést tyto možnosti:

- 1) Rodina není, to znamená skutečné osiření.
- 2) Rodina je dysfunkční ve smyslu nezájmu, lhostejnosti, nepečování o děti. To vede k umístění dětí mimo vlastní rodinu. Zvláštní kategorií této dysfunkce tvoří děti, o něž se rodiče dostatečně nezajímají a náležitě o ně nepečují. Přitom je však neopouštějí, ani neumísťují mimo rodinu. Jde o velkou skupinu dětí s nedostatky v jejich výchově, rodina je dysfunkční svojí neúplností, a to:
 - a) že se nezaložila, to je problematika dětí narozených mimo manželství. S přibývajícím věkem ubývá na závažnosti problematiky těchto dětí, protože matka se snaží založit novou rodinu, nebo je dítě osvojeno.
 - b) že se rozpadla, rozpad rodiny je vyjádřen nejpřesněji rozvodem manželů. Rozvodovost má u nás stoupající tendenci, má značný vliv na vývoj dětí, zvláště s přibývajícímisporou o děti. Situace je o to složitější, že přibývá dětí z rozvodů druhých a třetích manželství s celou problematikou různých rodičů a sporů mezi nimi.
 - c) že jeden z rodičů zemřel.
- 3) Rodina je vnitřně rozvrácená.
- 4) Rodina je dysfunkční ve smyslu negativních až hostilních vztahů k dítěti. Zde je určení neobvykle obtížné, a to tím spíše, že se téměř neeviduje. Je velká řada rodičů – alkoholiků, kteří působí negativně na atmosféru v rodině.

Dnešní rodinu charakterizuje:

- zmenšení poklesu velikosti rodiny, spojené s poklesem porodnosti a s tím spojeným poklesem počtu dětí v rodině
- pokles sňatečnosti, ale zatím nelze určit, jde-li o odložení sňatku (či porodu) do vyššího věku, nebo jde-li trvalé odmítnutí manželství (či dítěte)
- zvýšená míra rozvodovosti, provázená růstem opětovných sňatků a znovuzakládáním rodin
- vysoký počet dětí školního věku vyrůstá v rodině, kde je jen jeden vlastní rodič
- vysoká zaměstnanost žen a její nepříznivý vliv do oblasti rodičovských a manželských vztahů
- ekonomická závislost rodiny na dvou příjmech, která stále platí pro většinu rodin
- relativně vysoký počet „podnikatelských“ rodin s následným časovým a psychickým zatížením promítajícím se do stability rodiny
- podíl dětí rodících se mimo manželství a jeho stoupající tendence
- zvyšující se tolerance k agresivitě s následným výskytem šikany na školách, ulicích, stoupá počet skupin dětí s násilnou trestnou činností
- značný nárůst nejistoty v dlouhodobé perspektivě.

Těžkosti, se kterými se současná rodina potýká při plnění svých výchovných funkcí, jsou spojeny s celou řadou dalších faktorů (málo dětí v rodině, snížení potřeb zapojit děti do domácích prací, oslabení kontroly učení a volného času, rozdíly mezi fyzickou, psychickou a sociální zralostí apod.).

Při studiu výchovných funkcí se již nevystačí jen s dělením na rodiny funkční a dysfunkční, úplné a neúplné apod. Ukazuje se nutnost vycházet při tomto studiu z podrobnější typologie. Rodiny je pak možno dělit např. na výchovně silné; výchovně stálé; výchovně nestálé se ztrátou kontaktu s dětmi a kontrolou nad nimi; výchovně slabé se stálou konfliktní atmosférou; výchovně slabé s agresivně negativní atmosférou; hraniční s alkoholizmem apod.; protispolečenské; s trestnou činností; s psychickou zátěží.

Je důležité brát v úvahu i to, že například při alkoholizmu, amorálním jednání v rodině, chronicky nepřátelské prostředí v rodině, je často tendence zachovat rodinu.

Ale nevede v některých těchto případech k ozdravení výchovného prostředí spíše rozvod? Je nutné v těchto případech trvat na úplné rodině?

Z druhé strany je řada rodin, ve kterých rodiče nemají na své děti čas, nemohou nebo nechtějí se věnovat jejich výchově (tedy rodina formálně úplná).

Je též mnoho rodin, kde se ví o jejich nedostatecích ve výchově, ale vždy se nepodaří včas zajistit pomoc společnosti. Existuje i vysoká latentnost ve výchovných nedostatecích v rodinách (Níkl, 2000).

Pro řadu rodičů je výchovným ideálem, respektive výchovnou praxí to, že se snaží nevystavovat své děti odříkání a nezatěžovat je požadavky disciplíny a důsledností. Přitom jim je jasné, že se dítě musí naučit potlačit své přání okamžitého uspokojení, aby stačilo plnit požadavky, které na ně v budoucnosti bude život a společnost klást.

Nenaučí-li se děti přijmout od svých rodičů a od svého okolí občasné „ne“, nebudou dobře připraveny pro život, protože byly špatně trénovány. Stručně řečeno: uspokojení, libost či slast se pro ně staly důležitější než realita. Taková špatná připravenost znamená, že jedinec se stává zranitelnějším, vlastně nikdy se nestane vyzrálým a je i v dospělosti spíše dítětem než rovnocenným manželským partnerem.

Jindy takový jedinec zjistí, že nepříjemný rozpor mezi slastí a realitou upravuje účinek takové drogy, jako je alkohol. A jestliže se nenaučí různé životní těžkosti, svízele, trampoty, nenálady, konflikty řešit jinou, plodnější, ale obtížnější cestou než je droga, například v podobě alkoholu a alkoholického nápoje, stane se tato pro ně příliš důležitou a přeceňovanou.

V tomto smyslu je možné říci, že mezi mladými lidmi existují zvlášť ohrožení jedinci i skupiny, u kterých lze pozorovat dříve či později i problémové pití alkoholu (Skála, 1987).

Nepříznivým rodinným podmínkám, které se podílejí na vzniku konzumace alkoholu mládeže, je podrobně věnována část kapitoly 2. 1. 3.

Mečíř (1990, s. 52) uvádí: „Znovu je třeba připomenout, že každá podnapilost nezletilého má vzbudit pozornost, neboť bývá indikátorem poruch osobnosti nezletilého, závad v jeho výchovném prostředí, nedostatečného dohledu či upozorněním na nevhodnou společnost, ve které se pohybuje.“

2.3 Vývoj osobnosti v období adolescence

2.3.1 Období adolescence, jeho charakteristika

Dle Vágnerové (2000, s. 253): „*Období adolescence je druhou fází relativně dlouhého časového úseku dospívání. Trvá přibližně od 15 do 22 let s určitou individuální variabilitou (zejména v oblasti psychické a sociální, vzácněji i somatické).*“

Výraz mládež se používá v souladu s mezinárodními dokumenty pro mladé lidi do doby dovršení osmnáctého roku a bez vymezení dolní hranice věku.

Zahrnuje tedy i období adolescence.

Vstup do fáze adolescence je biologicky ohraničen pohlavním dozráním. Adolescence je však především dobou komplexnější psychosociální proměny, mění se osobnost dospívajícího i jeho sociální pozice. Mladý člověk získává nové role, spojené s vyšší sociální prestiží. Emancipace z vázanosti na rodinu je obvykle dokončena, vztahy s rodiči se stabilizují a zklidňují. Vrstevníci jsou ještě významnější než byli dříve (Matoušek, 2003).

2.3.2 Charakteristika dospívajících rizikové skupiny

Analýza podmínek života a výchovy dospívajících, často konzumujících alkoholické nápoje, odhaluje vysokou frekvenci různých negativních faktorů, narušujících normální rozvoj a formování osobnosti.

Dle Kopyta (1986) v 90% případů je zaznamenáno spojené působení biologických, rodinných a výchovných faktorů a není ani jeden dospívající, který by neměl v anamnéze tyto nebo jiné nepříznivé podmínky.

Nepříznivé podmínky rodinné výchovy spolu s psychickými zvláštnostmi období věku mezi dětstvím a dospíváním (asi do 14 let) vedou k vytváření *rizikových skupin u dospívajících*, skupin svérázného způsobu života s charakteristickým odlišným chováním, silným vlivem skupiny vrstevníků a nezřídka asociální škálou životních hodnot. Obraz života dospívajících rizikové skupiny hraje vedoucí úlohu v rozvoji jejich časté konzumace alkoholu.

Především se dospívající rizikové skupiny vyznačují pohrdavým vztahem ke svým sociálním funkcím – to je zvládání programu střední školy, vyučování.

Pro děti a dospívající, často konzumujících alkohol, bývá charakteristický špatný prospěch.

Je zaznamenáno výrazné spojení mezi intenzitou alkoholizmu a prospěchem: čím silnější konzumace alkoholu, tím nižší prospěch. Avšak nedostatečný prospěch je podmíněn ne toliko neschopností jako chybějící pílí.

Vztah dospívajících ke své přímé povinnosti – vyučování – svědčí částečně o neúplném vyvinutí smyslu pro povinnost a odpovědnost, důslednost a vytrvalost.

Neúplné vyvinutí smyslu pro povinnost u dospívajících často konzumujících lihoviny se projevuje i v plnění jejich domácích prací, pomoci doma. Přibližně jedna třetina z nich se neúčastní domácích prací.

Jinou skutečnou zvláštností způsobu života těchto dospívajících je existence velkého množství volného času. Na přípravu úkolů vynakládají minimum času nebo je vůbec nedělají, neplní v rodině žádné povinnosti, takže mají dospívající, kteří často užívají lihoviny, dvakrát více času než ostatní dospívající.

Bezobsažně strávený volný čas vede dospívající k rozvoji konzumace alkoholu. Bezcílné, bezobsažné trávení volného času zaujímá první místo, co se týká síly vlivu mezi faktory rizika, přispívající k rozvoji alkoholizmu u dospívajících.

Je nutné všimnout si ještě jedné zvláštnosti trávení volného času dospívajících. Je to nutná přítomnost společnosti přátel, vrstevníků. Reakce seskupování se je specifická pro věk dospívajících.

2.4 Vrstevnická skupina, její význam v problematice konzumace alkoholu mládeže

2.4.1 Význam a funkce vrstevnické skupiny v období adolescence

Skupina vrstevníků představuje mladistvé přibližně stejného věku, na rozdíl od skupin, které zahrnují osoby různých generací, jako je tomu v rodině nebo často v pracovní skupině.

Skupina vrstevníků je malá, zpravidla neformální, často referenční skupina. Může to být kolektiv se společensky schvalovanými cíli a normami, ale také společensky a výchovně nežádoucí, v krajním případě delikventní skupina.

Psychologie, pedagogika i výchovná praxe v současné době považují skupinu vrstevníků za důležitého a nezbytného činitele ve výchově.

V minulosti se často pohlíželo na skupinu vrstevníků s nedůvěrou a její působení se kladlo do protikladu s výchovným působením. Snahy o minimalizování vlivu vrstevníků odpovídaly vnitřně řízenému typu společenského charakteru, kdy rodiny žily uzavřenějším způsobem života; v průběhu 20. století stoupá vliv vrstevníků a jejich skupin, a to způsobem, který může mít příznivé i nepříznivé formativní účinky. V ontogenezi se jedinec setkává s různými skupinami a učí se životu v nich.

Mladistvý se učí ve skupině vrstevníků přihlížet k potřebám druhých, jednat s lidmi různých povah, prosazovat určitý názor i korigovat ho, řešit konflikty, bránit se, vyrovnávat se i s nezdarem a nespravedlností, plnit rozmanité sociální role – vedoucího i vedeného, organizátora, smířovatele aj.

To vše jsou důležité momenty v socializaci, v přípravě pro život ve společnosti, ve formování osobnosti.

Skupina má celou škálu prostředků, kterými působí na jednotlivce. Jednak je to pozitivní působení lákavými cíli a uspokojováním rozmanitých potřeb, jednak skupina také kontroluje a postihuje své členy. Když některý jedinec neplní to, čeho je z hlediska skupiny zapotřebí, užívají ostatní rozmanité prostředky, od opakovaného kladení požadavku a připomínání pozitivního přínosu skupiny přes ironii, posměch a vyhrožování až po fyzické násilí nebo vyloučení jednotlivce ze skupiny. Postup skupiny – zejména skupiny vrstevníků – je někdy krutý a hluboce frustrující, vyvolává strach a může přivést jednotlivce k nežádoucímu nebo i protispolečenskému jednání.

Mladiství jsou – alespoň po nějakou dobu – silně závislí na skupině vrstevníků: ta jim poskytuje (aspoň domněle) více porozumění než dospělí, je pro ně referenční skupinou. Pro mladistvého je hlubokou frustrací obava, že by do ní nebyl přijat nebo že by z ní byl vyloučen.

I když skupina vrstevníků přináší možnost konfliktů nebo i nepříznivého vývoje, má podstatný význam pro vývoj zralé osobnosti: pomáhá mladistvému osamostatnit se z dětské závislosti na rodině, na autoritě rodičů.

Pokud se z této závislosti nevymaní, je ohroženo formování takových rysů, jako je samostatnost, iniciativa, ale také organizační a sociální dovednosti.

To vše jsou důležité předpoklady pro práci, veřejný život i pro osobní, partnerské vztahy.

Požadavky dospělých a vrstevníků se někdy shodují, jindy ne. Konflikt mezi morální normou a nátlakem skupiny delikventů je krajním případem.

Řešení konfliktů mezi vlivem skupiny vrstevníků a dospělých závisí na souhře většího počtu činitelů, k nimž patří zejména:

- znaky skupiny vrstevníků, její cíle, osobní vztahy a emoční klima
- vlastnosti a postoje dospělých k dítěti, způsob výchovy
- osobnost mladistvého, dosud osvojené zkušenosti a zformované vlastnosti (Čáp, 1993).

Vrstevnické skupiny v období adolescence vykonávají různé funkce, které jsou zároveň důvodem pro jejich oblíbenost:

- adolescent si ve skupině zkouší svůj autonomní status (skupina jeho autonomii uznává)
- adolescent prostřednictvím skupiny získává identitu (skupina supluje modely chování a hodnoty, které je třeba udržovat)
- adolescent získává větší sebedůvěru a respekt sám k sobě
- skupina poskytuje důležitou podporu v rámci procesu emancipace od rodiny (dospělých)
- přítomnost ve skupině přináší adolescentovi úlevu a snižuje jeho úzkost
- skupina funguje jako obrana před autoritou dospělých, což vede k tomu, že se adolescent cítí ve svém chování jistější, protože se tak chovají i ostatní (skupinová konformita); konformita se týká vnějších znaků a chování
- členství ve skupině adolescentovi pomáhá vyrovnat se s dostatečnou sebedůvěrou, s psychologickými a fyziologickými změnami, které se v něm odehrávají
- chování vrstevníků ve skupině ovlivňuje významně procesy rozhodování v běžných každodenních situacích, je příležitostí pro osvojování nových rolí, pro nápodobu, modelování i pro zpětnou vazbu vůči svému chování
- skupina umožňuje adolescentovi asimilovat role, především role sociální a sexuální; adolescent se prostřednictvím skupiny seznamuje s tím, co je soutěživost, kooperace, hodnoty a přesvědčení (Kalina, 2003).

2.4.2 Vliv skupiny vrstevníků na konzumaci alkoholu mládeže

Podle údajů uvedených dle Kopyta (1986), dvě třetiny dospívajících, často konzumujících alkohol, na otázku, co sehrálo hlavní roli v zapojení do častého užívání alkoholických nápojů, na první místo podle významu uvedlo vliv popíjejících kamarádů a vrstevníků.

Z druhé strany silný vliv skupiny vrstevníků, faktorů chování a oslabení faktorů rodiny jsou podmiňovány nejen specifickými zvláštnostmi věku dospívajícího, ale i nepříznivým stavem rodiny samotné, jak již bylo výše zmíněno (viz kapitoly 2.1.2 a 2.2.2).

Dospívajícímu je vlastní téměř instinktivní touha po seskupování s vrstevníky. Tento fakt je zaznamenán jako typický pro období adolescence, kde o něm byla již zmínka.

Soudí se, že příčina tvoření skupin v dospívajícím věku spočívá ve společném překonání neurčitosti sociálního statutu, ve kterém se nacházejí dospívající podle vztahu k sobě samotným a společenskému prostředí. Skupiny dospívajících mají specifické zvláštnosti.

Za prvé živelně vzniklé skupiny mládeže se drží důrazně odděleně od ostatních skupin a snaží se o to, aby je nikdo neřídil.

Za druhé uvnitř takových skupin se tvoří zvláštní skupinové normy, hodnoty a způsoby chování.

Za třetí mezi úrovní rozvoje osobnosti členů a skupinovými normami je těsné vzájemné spojení: osobnosti členů skupiny tvoří a určují skupinové normy, a ty zase ovlivňují formování osobnosti členů skupiny. A i když se skupiny dospívajících skládají živelně, tvoří je dospívající, blízcí si úrovní rozvoje, zájmů.

Pro dospívající, často konzumující alkoholické nápoje, je také charakteristická vlastní společnost s asociálním zaměřením, nebo když není skupina dospívajících spojena jakoukoliv užitečnou činností, ale je to kolektivní formou „prázdného“ trávení času, spojením nudících se mladých lidí, tak taková skupina se stává příznivou půdou pro rozvoj asociálního chování.

Existence asociálního chování, to je také typický rys způsobu života dospívajících rizikové skupiny. Pro ně jsou charakteristické absence ve vyučování, útěky z domova, krádeže a podobně.

Asociální společnost slouží dospívajícímu tím kolektivem, kde probíhá jeho zapojení k dalšímu užívání alkoholu. Společnost vrstevníků uskutečňuje jakoby druhotnou socializaci dospívajícího ve vztahu k alkoholu. Dospívající, nezávisle na své zkušenosti, užívání alkoholu který dostal v rodném domě, tím častěji užívá alkohol, čím více má pijících přátel a čím silnější je vycházející z nich sociální tlak.

Takový vzrůstající vliv skupiny na další rozvoj alkoholizmu je u dospívajícího podmíněné z jedné strany tím, že pro dospívající jsou charakteristické takové specifické projevy jako touha po samostatnosti (reakce emancipace), sblížení s vrstevníky (reakce seskupování). Dospívající touží odejít z péče rodiny, velkou autoritou u nich začínají být kamarádi, vrstevníci ze skupiny dospívajícího.

Pro rizikovou mládež z dysfunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory a vedle toho jim přiměřeně vytyčují meze dovoleného chování.

Vrstevnická skupina však není pro nikoho jen neproblémovým zázemím, tím spíše jím není pro mladé lidi vyrůstající bez rodičovského zájmu, bez jasných pravidel, ohrožovaných despotickým trestáním rodičů apod.

I pro dítě vychované funkční rodinou představuje každá vrstevnická skupina více nebo méně stresující nárok- obstat v očích vrstevníků jako někdo kdo je „v pořádku“, kdo plně sdílí její hodnoty.

Nároky na konformitu jsou ve vrstevnické skupině mládeže obvykle vyšší než ve všech jiných skupinách.

Zahrnují nejen způsob vyjadřování, ale i úpravu zevnějšku, druh preferované hudby, způsob chování k opačnému pohlaví, postoj ke škole, případně k práci, k rodičům, k penězům, ke kouření, k drogám, k alkoholu a podobně.

Nežádoucí účinky na formování osobnosti má skupina s nepřiměřenými hodnotami a normami, ale také skupina s nepřiměřenou strukturou, zejména s trvalou dominancí jedněch nad druhými, bez střídání rolí vedoucích a vedených, jak tomu bývá v partách delikventů.

Důležité je také složení skupiny z hlediska věku. Skupina přísně homogenní (složená z mladistvých téhož ročníku) se snadno dostává do opozice proti společenským normám.

Heterogenní skupina vrstevníků (v níž jsou zastoupeni jedinci s větším věkovým rozdílem) se nedostává tak snadno do rozporu s dospělými a také poskytuje příležitost k širšímu repertoáru sociálních rolí a vztahů: starší pečují o mladší, ti si je berou za vzor, a to opět zavazuje starší k odpovědnějšímu chování.

Nepříznivě působí nedůvěra dospělých, jejich paušální zavrhování všeho, v čem se mladí liší od starší generace, ukvapené označování mladých za „chuligány“ třeba jen proto, že se oblékají jinak než starší generace. Takové vmanévrování mladých lidí do role chuligánů odpovídá obecnějšímu principu sociální interakce a sociálního učení. Člověk dříve nebo později převezme takovou roli, kterou od něho druzí očekávají, k níž ho nutí svým chováním.

Mladiství sdružující se v predelikventních skupinách se liší od ostatních zejména v těchto znacích:

- rodiče k nim mají často záporný postoj
- selhává jejich rodina, škola či pracovní skupina, skupina pro volný čas, nenacházejí v nich uspokojení, nemají v nich osobní vztahy náklonnosti, porozumění, pomoci
- neúspěchy ve škole nebo v práci a vlastní nejistotu se snaží vyvážit sociálním uznáním za každou cenu a kdekoli
- nedostatek životních cílů, které jsou společensky kladně hodnocené (vzdělání, práce, rodina, hodnotná zájmová činnost, morální cíle)
- členové skupiny nemají rozvinuté svědomí, neuznávají platnost společenských, morálních norem, vzájemně si ospravedlňují nežádoucí chování.

Zvláště nepříznivě působí záporný postoj k dítěti v kombinaci s krajní přísností. Takové dítě může být nějakou dobu poslušné a ukázněné (převážně ze strachu), dříve nebo později se však vzbouří proti autoritě rodičů.

Přísná výchova je ale přivedla k nesamostatnosti, závislosti, hledá jinou autoritu, která by za ně rozhodovala. Snadno ji najde v predelikventní skupině, popřípadě v jejím vůdci.

Tak dochází k paradoxnímu zvratu. Rodinná výchova, která usilovala o maximální poslušnost a mravnost dítěte, vede k pravému opaku.

Záleží na tom, zda mladistvý má možnost zařadit se do nějaké skupiny vrstevníků, která sleduje takové cíle a realizuje takové činnosti, které jsou pro mladistvé lákavé; zároveň by to měla být skupina, která není v rozporu s hledisky společnosti a mravnosti.

Může to být školní třída s příznivým emočním klimatem, sportovní oddíl nebo zájmový kroužek a jiné.

Ze zkušeností vyplývá, že mladiství velmi kladně přijímají dospělé, kteří pro ně mají porozumění, kladný emoční vztah, pomáhají jim v zájmové činnosti, stávají se modelem. To umožňuje rozvíjet činnost i organizovaných skupin, které zajišťují jak vyšší úroveň výkonů příslušné činnosti (dosažení úspěchů sportovních, technických, kulturních), tak i osvojení společensky schvalovaných forem komunikace a interakce.

Naproti tomu v těchto organizacích a institucích, jejichž vedoucí mají nepříznivé osobní vlastnosti a poskytují nevhodné formy činnosti, mladiství nemívají o společnou činnost zájem (Matoušek, 2003).

2.5 Volný čas jako jeden z rizikových faktorů vzniku konzumace alkoholu mládeže

2.5.1 Vymezení pojmu volný čas, rozsah a formy využívání volného času

Volný čas se většinou vymezuje tak, že se z celkového časového úhrnu odečte školní (pracovní) doba a dále některé mimoškolní (mimopracovní) doby – čas nezbytný k cestě do školy (práce) a ze školy (práce), uspokojování fyziologických potřeb (zejména spánku a přijímání potravy), k vykonávání domácích prací a udržování hygieny.

Volný čas se také vymezuje jeho funkcemi, které plní. Běžně se rozlišují zejména funkce odpočinku, zábavy a rozvoje osobnosti s vědomím, že se vzájemně překrývají. Důležitý znak volného času je také v tom, že je naplněn činnostmi, které „mohu, ale nemusím“ vykonávat.

U dětí a mládeže jsou velké rozdíly v rozsahu volného času podobně jako u dospělých.

Přechod na střední školu je v mnoha případech spojen se zvýšením požadavku na domácí přípravu žáků a často také s dojížděním nebo ubytováním v internátu, takže volného času je méně.

Přitom jsou značné individuální rozdíly: v téže třídě najdeme žáky s velmi rozsáhlými činnostmi ve volném čase a naopak žáky, kterým téměř žádný volný čas nezbývá vzhledem k jejich svědomitosti, k nátlaku úzkostlivých rodičů na žákův prospěch a na jeho dosažení rozsáhlou domácí přípravou.

Přání mladistvých se od počátků setkává jak s podporou, tak s rozmanitými překážkami vnějšími (nedostatek hřišť, nedostatek vybavení pro technické záliby, neporozumění dospělých a jiné) i vnitřními (nedostatek speciálních zkušeností a schopností, vlastností potřebných třeba k náročnému sportovnímu tréninku nebo k cvičení ve hře na hudební nástroj). Neshody mezi přáním a realizovanou činností jsou u mladistvých časté. Obvyklá jsou nesplněná přání.

Je zjištěno, že k nim patří i takové činnosti, které jsou společensky a výchovně podporovány: technické záliby, hra na hudební nástroje, návštěva divadel a výlety, četba odborné literatury. Na druhé straně mladistvý vyplňuje svůj volný čas činnostmi méně oblíbenou, za to však snáze realizovatelnou, jako je sledování televize, četba dobrodružné literatury, povídání s kamarády, poslech zábavné hudby. Tyto formy využívání volného času, kdy realizace převažuje nad přáním (motivací), jsou spíše receptivní, pasivní, méně příznivé z hlediska vývoje osobnosti. Jsou projevem toho, že mladiství nedokázali zvládnout překážky v realizaci náročnějších a přitom poutavějších činností a že také dospělí – popřípadě výchovní pracovníci – jim v tom nedovedli pomoci.

Zkušenost ukazuje, že nestačí pouze vynaložit prostředky a organizační úsilí na podporu zájmových činností mládeže.

Nesplněná přání a „náhražkové činnosti“ realizované bez silné motivace byly zjištěny ve zvýšeném rozsahu u žáků školy s celodenní péčí, u mladistvých v domovech mládeže, tedy v podmínkách „přeorganizovanosti“ volného času.

Také ve sportovních oddílech nebo kulturních souborech s nadměrnými požadavky na čas mladistvých se narušuje motivace i výchovný účinek zájmové činnosti.

Dobrý záměr pomoci k hodnotnějšímu způsobu využívání volného času nemusí ještě vést k žádnému výsledku, pokud se neužívá přiměřeného způsobu výchovy, nedbá se na samostatnost a iniciativu mladistvých a na jejich mnohostranný vývoj.

Někdy vzniká dojem, jakoby všichni mladiství v současné době využívali volný čas téměř stejným způsobem. K takovému dojmu vedou ukvapená zobecnění a také údaje z průzkumů zaměřených spíše sociologicky a výlučně metodou dotazníku.

Téměř všichni adolescenti v dotazníku zatrhnou položky poslech hudby a sledování televize, přestože jsou mezi nimi velké rozdíly. Pro jedny je to převažující náplň volného času, ničemu náročnějšímu se nevěnují, zatímco pro jiné to jsou činnosti doplňkové.

Aktivní provozování hudby, studium jazyků, zájmové činnosti technické nebo přírodovědné apod. – každá z těchto činností je realizována počtem adolescentů, který je nesrovnatelně menší než počet těch, kteří se věnují nenáročné zábavě. V souhrnu je však značný počet mladistvých, kteří se věnují alespoň jedné z náročnějších zájmových činností.

Rodiče nebo jiné osoby nejbližšího prostředí působí v počátcích vývoje zájmové činnosti dítěte rozmanitými způsoby a prostředky: osobním příkladem, kladným hodnocením zájmové činnosti, podněcováním a povzbuzováním, poskytováním materiálních a organizačních předpokladů a jiné.

Ve společné činnosti dítěte s dospělým se účinně realizuje osobní působení, včetně podněcení a udržení motivace i instruování a korekce v počátcích osvojení nezbytných vědomostí a dovedností, zajišťování materiálních a organizačních podmínek.

Volný čas dětí a mládeže obsahuje mnoho výchovných možností. Poskytuje nejen odpočinek, zábavu a kompenzaci jednostranných učebních činností, ale také příležitost:

- k poznání různých druhů činností a oblastí života společnosti, což je důležité z hlediska přípravy pro povolání i pro ostatní formy účasti člověka na životě společnosti
- k formování vědomostí, dovedností a schopností, zájmů, volních i dalších rysů v zájmových činnostech
- k tomu, aby se mladistvý naučil (aby dovedl a také navykl) i pro další období svého života vhodným způsobem využívat volný čas k upevnění tělesného i duševního zdraví, k mnohostrannému, vnitřně bohatému životu a rozvinutí osobnosti vlastní i osob svého nejbližšího prostředí.

K tomu, aby se tyto možnosti přeměnily ve skutečnost, jsou potřebné určité podmínky.

Patří k nim příležitost k činnostem, aby se mladiství mohli seznámit s rozmanitými zájmovými činnostmi a mohli je také realizovat.

S tím souvisí i klima pozitivního hodnocení takových zájmových činností ve společnosti jako celku i v nejbližším společenském prostředí mladého člověka.

Zkušenost však ukazuje, že samy technické a organizační předpoklady a veřejné mínění pro rozvoj diferencovaných zájmových činností mládeže nestačí.

Záleží podstatně na rodičích, učitelích a ostatních osobách nejbližšího společenského prostředí: na jejich vlastním způsobu využívání volného času, společných činnostech s dítětem, postoji k dítěti, na emočním klimatu i způsobu výchovy (Čáp, 1993).

2.5.2 Vliv formy trávení volného času na rozvoj konzumace alkoholu mládeže

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.3.2 pojednávající o dospívajících rizikové skupiny, bezobsažně strávený volný čas vede dospívající k rozvoji konzumace alkoholu a zaujímá první místo, co se týká síly vlivu mezi faktory rizika, přispívající k tomuto rozvoji.

Pro dospívající rizikové skupiny je charakteristická neschopnost obsažně trávit volný čas. To je další typický rys jejich způsobu života.

Podle získaných údajů ze všech sledovaných dospívajících rizikové skupiny pouze 16,4% bylo vedeno v době průzkumu ve sportovních oddílech, 8,6% v kroužcích.

Ostatní sledovaní buď nikdy nechodili do sportovních oddílů a kroužků, nebo se pokoušeli a velmi brzy toho zanechávali.

Naprostá většina těchto dospívajících nemá jakékoliv individuální záliby.

Velmi zřídka dospívající, často konzumující alkoholické nápoje, chodí na výstavy, do divadel, přičemž tyto návštěvy probíhají nikoli z osobní iniciativy, ale s kolektivem. Kolem poloviny dospívajících málo čte, přičemž 19,3% knihy nečtou vůbec. Téměř nikdo z dospívajících často konzumujících lihoviny se nezabývá veřejnou činností.

Celkově 51,4% dospívajících rizikové skupiny nemají ani jednu obsažnou činnost: nechodí ani do sportovních oddílů ani do kroužků, nevedou veřejnou činnost, nečtou, nemají žádného koníčka, nenavštěvují výstavy, divadla.

Mezi dospívajícími této skupiny není ani jeden, kdo by měl několik mnohostranných činností ve volném čase, i když 48,6% dospívajících uvedené skupiny má nějakou zálibu (častěji sport než čtení detektivek), to je nezastavuje před častou konzumací lihovin, protože z jedné strany úroveň těchto zálib je kvalitativně nízká a z druhé strany nezabírají všechny volný čas (Kopyt, 1986).

Způsob využívání volného času dospělých působí na mládež, takže se do života mladistvých promítají i jejich problémy v této oblasti.

Z problémů volného času mládeže se uvádí zejména:

- problém mladistvých se značně širokými a přitom povrchními a nestálými zájmy; naproti tomu případy značné jednostrannosti v zájmové činnosti
- problém mladistvých bez jakékoli hodnotnější a trvalejší zájmové činnosti: člověk, který „nic nedělá“ a nudí se, se mnohem snáze stane členem party delikventů nebo začne užívat drogy než ten, kdo se věnuje zajímavé činnosti

- problém aktivních a pasivních způsobů využívání volného času; mnoho lidí přechází od aktivního sportování k pouhému sledování sportu, amatérské provozování ustupuje pohodlnému poslechu reprodukováné hudby v profesionálním provedení a podobně
- neshody mezi přáním mladistvého věnovat se určité zájmové činnosti a mezi její skutečnou realizací
- prostředky, formy a metody, kterými se společnost snaží podporovat, stimulovat, řídit hodnotné zájmové činnosti mládeže, problematika mimoškolní výchovy, sportovních oddílů a zájmových kroužků, organizací mládeže, volného času v domovech mládeže a jiné.

Mladistvý usiluje o to, poznat svět a život a aktivně se ho zmocnit, vyzkoušet si různé činnosti, ověřit si své schopnosti i další předpoklady pro různé životní oblasti.

Adolescenti se buď soustředí na menší okruh činností ve volném čase, nebo zanechají zájmových činností a omezí se na pouhou zábavu (Čáp, 1993).

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl praktické části

Cílem práce je zjistit, které z rizikových faktorů ze sociální oblasti se podílejí na charakteru konzumace alkoholu mládeže.

3.2 Hlavní předpoklady práce

1. Lze předpokládat, že vrstevnická skupina, rodinné prostředí, volnočasové aktivity jedince ovlivňují jeho vztah k alkoholu.
2. Lze předpokládat, že rodina se sociální patologií zvyšuje u jedince pozitivní vztah k alkoholu.

3.3 Použité metody

K získání údajů byla v bakalářské práci použita technika nestandardizovaného dotazníku, který obsahoval uzavřené otázky. Dále byla použita metoda syntézy údajů z dotazníku.

Dotazník je koncipován do pěti tématických okruhů. Každý z nich má zmapovat určitou část osobnosti respondentů, jejich nejbližší sociální prostředí a postupně se přibližovat k objasnění stanovených předpokladů práce.

Pro navození důvěrnější atmosféry bylo v dotazníku použito tykání respondentům.

Okruhy otázek navrhovaného dotazníku

1. *okruh otázek* – základní anamnestické údaje
2. *okruh otázek* – rodinné prostředí a vztahy v něm
3. *okruh otázek* – vrstevníci a kamarádi
4. *okruh otázek* – volný čas
5. *okruh otázek* – konzumace alkoholu

Respondenti byli požádáni, aby pokud chtějí odpovídat na otázky, odpovídali pravdivě.

Byli ujištěni, že jejich odpovědi jsou anonymní. Byl také zdůrazněn smysl dotazníku.

Položeno bylo celkem 54 uzavřených otázek. Tato forma otázek byla volena s ohledem na složení respondentů, jejichž část tvoří žáci pomocných učebních oborů a volba otevřených otázek, vzhledem k jejich problematičtějšímu vyjadřování, by nemusela být příliš vhodná.

Celý dotazník byl s respondenty podrobně probrán, nejasnosti v terminologii vysvětleny.

Vzor dotazníku je součástí přílohy č. 1.

3.4 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu

Průzkum byl realizován mezi žáky střední školy, kteří jsou ubytováni na domově mládeže, ve kterém pracuji jako vychovatelka.

Bylo osloveno 45 respondentů z celkového počtu 78 ubytovaných žáků.

Při výběru nebylo použito jiného klíče, než je rovnoměrné zastoupení počtu žáků jednotlivých oborů, to činí 15 respondentů z každého oboru.

Dotazníky byly rozdány v té době přítomným žákům, kteří byli ochotni je přijmout, bez ohledu na věk, pohlaví či ročník studia.

Průzkum probíhal během jednoho pracovního týdne v měsíci lednu na domově mládeže. Ojedinelé nejasnosti v dotaznících byly vysvětleny na místě. Žáci vyplňovali dotazníky samostatně, bez ovlivnění rodičů a jiných členů rodiny.

Rozdané dotazníky byly vráceny všechny.

Tabulka č. 1: Vzorek žáků – studovaný obor, počet chlapců a dívek, průměrný věk (příloha č. 1, otázky č. 1, 2, 3)

Studijní obor	Chlapci	Děvčata	Průměrný věk žáků
Pomocný	5	10	17,1
Odborný	6	9	17,6
Maturitní	4	11	16,9
Celkem	15	30	17,2

Z celkového počtu 45 respondentů bylo 15 chlapců a 30 dívek. Jednotlivé studijní obory byly zastoupeny shodně 15 žáky. Průměrný věk činil 17,2 let, z toho nejmladší skupinou byli žáci maturitních oborů (16,9 let) a nejstarší věkovou skupinu tvořili žáci odborného učiliště (17,6 let).

3.5 Získaná data a jejich interpretace

Z následujících tabulek č. 2, 3 lze získat základní údaje o vztahu všech respondentů ke konzumaci alkoholu.

Tabulka č. 2: *Vlastní zkušenost s konzumací – ano, ne; věk (příloha č. 1, otázky č. 39, 40)*

Studijní obor	Zkušenost s alkoholem		Průměrný věk
	ano	ne	
Pomocný	15		13,8
Odborný	15		13,0
Maturitní	15		12,4
Celkem	45		13,6

Nelze nechat bez povšimnutí ten fakt, že všichni dotázaní uvedli vlastní zkušenost s konzumací alkoholu, přičemž průměrný věk první konzumace alkoholu je 13,6 let.

Tabulka č. 3: *Frekvence konzumace alkoholu - 1x za měsíc; každý víkend; i jindy než o víkendu; vůbec nikdy (příloha č. 1, otázka č. 42)*

	Frekvence konzumace				Celkem
	1 měsíčně	každý víkend	i jindy než o víkendu	vůbec nikdy	
Chlapci	3	6	5	1	15
Dívky	13	11	5	1	30
Celkem	16	17	10	2	45
Procenta	36	38	22	4	100

Z tabulky lze vyčíst, že pouze 2 respondenti v současné době alkohol vůbec nekonzumují. 16 respondentů uvedlo konzumaci alkoholu jednou měsíčně. Naopak nejvíce respondentů, celkem 17 (6 chlapců, 11 dívek), konzumuje alkohol každý víkend. Častěji než o víkendu uvedlo konzumaci alkoholu 10 respondentů (shodně 5 chlapců i dívek).

Pro potřeby této bakalářské práce, s ohledem k jejím předpokladům a stanovenému cíli, budeme dále pracovat s výstupy z dotazníků respondentů, kteří konzumují alkohol každý víkend a i jindy než o víkendu. Z výše uvedené tabulky je patrné, že tito respondenti tvoří šedesát procent z celkového počtu dotázaných žáků, přičemž chlapců je 11 a dívek 16. Tato skupina celkem 27 žáků bude při dalším zpracovávání nazývána skupinou sledovanou.

Základní údaje o sledované skupině

V následujících dvou tabulkách jsou zpracované základní údaje o sledované skupině žáků.

Tabulka č. 4: Základní údaje – počet chlapců, dívek; průměrný věk
(příloha č. 1, otázky č. 2, 3)

	Počet	Procenta	Průměrný věk
Chlapci	11	40,70	17,6
Dívky	16	59,30	16,9
Celkem skupina	27	100,00	17,2

Sledovaná skupina měla celkem 27 žáků, z toho chlapců 11 a dívek 16. Průměrný věk činil 17,2 let.

Tabulka č. 5 : Rozdělení respondentů dle pohlaví a studijních oborů
(příloha č. 1, otázky č. 1, 3)

Studijní obor	Pohlaví		Celkem z oboru
	chlapci	dívky	
Pomocný	4	6	10
Odborný	6	6	12
Maturitní	1	4	5
Celkem skupina	11	16	27

Tato tabulka je uvedena pouze k doplnění údajů o sledované skupině v rámci jednotlivých studijních oborů.

10 konzumentů alkoholu navštěvuje pomocné obory, 12 je jich z odborného učiliště, 5 z oborů maturitních.

Konzumace alkoholu sledované skupiny

Vlastní zkušenost s konzumací alkoholu mají všichni respondenti této skupiny, přičemž počátek tohoto se pohybuje těsně nad hranicí 13 let věku (viz příloha č. 2, tabulka č. 31).

Následující tabulka nám objasní, s kým došlo k první konzumaci alkoholu u žáků sledované skupiny.

Tabulka č. 6: *Poprvé jsi pil (a) alkohol – sám (a), s rodiči, s kamarády*
(příloha č. 1, otázka č. 41)

	První konzumace – s kým					
	sám	%	s rodiči	%	s kamarády	%
Chlapci	1	9,09	6	54,55	4	36,36
Dívky	2	12,50	1	6,25	13	81,25
Celkem skupina	3	11,11	7	25,93	17	62,96

Údaje chlapců a dívek jsou v tomto případě poněkud rozdílné. Zatímco mezi chlapci jich nejvíce konzumovalo alkohol poprvé s rodiči, celkem 6, tak mezi dívkami je to pouze 1. Naopak nejvíce dotázaných dívek, celkem 13, poprvé požilo alkohol s kamarády.

Za skupinu pouze 3 žáci (11%) uvedli první konzumaci alkoholu o samotě, dalších 7 žáků (26%) poprvé pilo s rodiči a nejvyšší počet žáků, tedy 17 (63%), konzumovalo poprvé alkohol s kamarády.

Výše uvedené rozdíly jsou možná dané odlišným výchovným přístupem rodičů k chlapcům a dívkám. Zatímco chlapcům bývá rodiči více tolerováno pití alkoholu, zejména piva, jako „důkaz jejich dospělosti“, dívky spíše pijí alkohol bez přítomnosti a vědomí rodičů (usuzují ze své praxe při „povíkendových“ rozhovorech se žáky).

Jak často a s kým je v současné době alkohol konzumován ukáží údaje ve dvou následujících tabulkách.

Tabulka č. 7: *Frekvence konzumace alkoholu - 1* 1x za měsíc, 2* každý víkend, 3* i jindy než o víkendu, 4* vůbec nikdy*
(příloha č. 1, otázka č. 42)

	Frekvence konzumace							
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%
Chlapci			6	54,55	5	45,45		
Dívky			11	68,75	5	31,25		
Celkem skupina			17	62,96	10	37,04		

Mezi chlapci je frekvence konzumace alkoholu poměrně vyrovnaná. 6 z nich konzumuje alkohol každý víkend, 5 i jindy než o víkendu.

Mezi děvčaty je větší počet těch, které uvedly konzumaci každý víkend, celkem 11. Zbývajících 5 děvčat konzumuje alkohol i jindy než o víkendu.

Celkem ve skupině tvoří „víkendové konzumenty“ 63%, tj. 17 žáků; zbývajících 37% je 10 respondentů konzumujících alkohol častěji, než o víkendu.

Za zmínku zde stojí, vzhledem k tak časté konzumaci alkoholu, průměrný věk této skupiny žáků a také ten fakt, že se jedná o žáky ubytované na domově mládeže (viz tabulky č. 4, 7).

Spíše pro zajímavost je zde uveden nejčastěji konzumovaný alkohol, kterým je pivo (viz příloha č. 2, tabulka č. 35).

Tabulka č. 8 : Konzumace s kým – sám, s rodiči, s kamarády
(příloha č. 1, otázka č. 43)

	Nejčastěji konzumace – s kým					
	sám	%	s rodiči	%	s kamarády	%
Chlapci			1	9,09	10	90,91
Dívky					16	100,00
Celkem skupina			1	3,70	26	96,30

Z údajů v této tabulce je patrný posun ve výběru „spolukonzumentů“ alkoholu u chlapců v současné době, oproti prvním zkušenostem s alkoholem (viz tabulka č. 6).

Z chlapců nejčastěji konzumuje alkohol s rodiči pouze 1, zbývajících 10 uvedlo nejčastější pití s kamarády.

Všech 16 dívek nejčastěji konzumuje alkohol s kamarády.

Celkově ve skupině 26 žáků, což je více jak 96%, nejčastěji konzumuje alkohol ve společnosti kamarádů.

Za povšimnutí stojí také důvody, které vedou dotázané žáky ke konzumaci alkoholu.

Vzhledem k tomu, že pravidelné zájmové činnosti se nevěnuje v současné době 17 respondentů, tj. 63%, dal by se očekávat spíše důvod ke konzumaci zahrnutí nudy (viz příloha č. 2, tabulka č. 24).

Přesto však 19 respondentům, tj. 70%, konzumace alkoholu přináší zapomnění na své starosti (viz příloha č. 2, tabulka č. 38). Jednou z odpovědí, proč tomu tak je, by mohl být fakt, že část žáků sledované skupiny tvoří žáci pomocných oborů (viz tabulka č. 5), kteří mají přirozeně nižší toleranci k zátěži.

Dále možná svým dílem přispívá i to, že se v rodinách respondentů vytrácí vzájemná komunikace a všímavost, snaha o problémech hovořit a společně je řešit.

Tím se i vytrácí schopnost umět problémy reálně řešit a nastupuje jako jeden ze snadných a rychlých způsobů vyřešení situace alkohol (viz teoret. část 2. 2. 2, str. 19). Módním se stal výraz „to neřešte“ (usuzují z hovorů se žáky).

Nelze opomenout ani údaje uvedené v příloze č. 2, tabulka č.37, které vypovídají o frekvenci stavu opilosti u žáků sledované skupiny. 11 z nich (41%) uvedlo stav opilosti 40 i vícekrát v životě, 3 žáci (11%) 20-39krát.

Rodinné prostředí a vztahy v něm

Tato část je věnována rodinnému prostředí sledované skupiny. Rozborem výstupů z dotazníků bude snaha objasnit vliv rodiny na vztah žáků sledované skupiny k alkoholu a tím potvrdit či vyvrátit část předpokladu č.1 a předpoklad č.2.

Tabulky č. 9 a10 dávají přehled o tom, kým byla do patnácti let věku žáků uskutečňována rodinná výchova a kým je v současné době.

Tabulka č. 9: Rodiče do 15 let věku žáků – vlastní, nevlastní; sezdáni, nesezdáni (příloha č. 1, otázky č. 5, 6)

	Rodiče							
	vlastní	%	nevlastní	%	sezdáni	%	nesezdáni	%
Chlapci	10	90,91	1	9,09	11	100,00		
Dívky	12	75,00	4	25,00	13	81,25	3	18,75
Celkem skupina	22	81,48	5	18,52	24	88,89	3	11,11

Tabulka č. 10: Rodiče nyní – 1* oba vlastní; 2* výchova jedním rodičem; 3* výchova oběma, z toho jeden nevlastní; 4* jiná varianta; sezdáni, nesezdáni (vlastní či nevlastní rodiče) (příloha č. 1, otázky č. 7, 8)

	Rodiče nyní							
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%
Chlapci	9	90,00	1	10,00				
Dívky	10	58,82	2	11,76	5	29,41		
Celkem skupina	19	70,37	3	11,11	5	18,52		

	Rodiče nyní			
	sezdání	%	nesezdání	%
Chlapci	11	100,00		
Dívky	10	71,43	4	28,57
Celkem skupina	21	84	4	16

Do patnácti let věku žáků byla výchova oběma vlastními rodiči uskutečňována ve 22 případech (81%), 5 žáků (19%) bylo vychovááno rodiči nevlastními.

V současné době oba vlastní rodiče vychovávají 19 žáků (70%), zde tedy počet poklesl o 3 žáky, kteří jsou vychováni pouze jedním rodičem. 5 žáků je nadále vychovááno rodiči nevlastními.

Manželství svých rodičů označilo jako spokojené či průměrné 19 žáků (70%), 3 žáci udali stav neutěšený. U 5 žáků se manželství rodičů rozpadlo (viz příloha č. 2, tabulka č. 8).

Spíše pro informaci je zde uveden stav manželský – sezdání, nesezdání.

Jak vyplývá z údajů v obou tabulkách, byla a je výchova oběma rodiči vlastními uskutečňována ve více než 70% případů. Za spokojené či průměrné manželství svých rodičů udalo více jak 70% žáků.

Nelze tedy z tohoto usuzovat vliv struktury rodin na vztah k alkoholu žáků sledované skupiny.

Tento fakt lze porovnat s teoretickými poznatky v části 2.1.3, str. 12.

Tabulky č.11, 12, 13, 14 vypovídají o vzájemných vztazích a ovzduší v rodinách žáků sledované skupiny.

Tabulka č. 11 : *Vztah k matce – vřelý, lhostejný, nepřátelský, nežiji s ní*
(příloha č. 1, otázka č. 9)

	Vztah k matce							
	vřelý	%	lhostejný	%	nepřátelský	%	nežiji s ní	%
Chlapci	11	100,00						
Dívky	12	75	2	12,50	2	12,50		
Celkem skupina	23	85,19	2	7,41	2	7,41		

Tabulka č. 12 : *Vztah k otci – vřelý, lhostejný, nepřátelský, nežiji s ním*
(příloha č. 1, otázka č. 10)

	Vztah k otci							
	vřelý	%	lhostejný	%	nepřátelský	%	nežiji s ním	%
Chlapci	10	90,91					1	9,09
Dívky	10	62,50	4	25	1	6,25	1	6,25
Celkem skupina	20	74,07	4	14,81	1	3,70	2	7,41

Vřelý vztah k matce uvedlo 23 žáků (85%), vřelý vztah k otci 20 žáků (74%). Celkově 6 žáků udalo k rodičům vztah lhostejný, 3 nepřátelský, 2 žáci s otcem nežijí.

Tabulka č. 13 : *Vzájemná pouta v rodině – velmi silná, spíše silná, spíše slabá, velmi slabá*
(příloha č. 1, otázka č. 12)

	Vzájemná pouta							
	velmi silná	%	spíše silná	%	spíše slabá	%	velmi slabá	%
Chlapci	4	36,36	6	54,55	1	9,09		
Dívky	5	31,25	8	50,00	3	18,75		
Celkem skupina	9	33,33	14	51,85	4	14,81		

Celkem 23 žáků (85%) označilo vzájemná rodinná pouta jako velmi silná či spíše silná. Pouze 4 žáci považují rodinná pouta za spíše slabá.

Tabulka č. 14: *V rodině panuje ovzduší vzájemné důvěry, vstřícnosti a pochopení - 1* ano, je to tak vždy; 2* většinou to tak je; 3* někdy to tak je; 4* většinou to tak není; 5* vůbec to tak není*
(příloha č. 1, otázka č. 15)

	Rodinné ovzduší									
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%
Chlapci	3	27,27	7	63,64			1	9,09		
Dívky	1	6,25	8	50,00	3	18,75	4	25,00		
Celkem skupina	4	14,81	15	55,56	3	11,11	5	18,52		

U 19 žáků (70%) panuje v rodině ovzduší vzájemné důvěry, vstřícnosti a pochopení, u 3 žáků to je někdy také tak. Pouze 5 žáků to v rodině tak nemá.

Rodiče sledované skupiny žáků jsou převážně vyučeni v oboru; matky 20žáků (74%) a otcové 24 žáků (89%).

Základní vzdělání mají pouze 2 matky, zbytek rodičů, tj. 5 matek a 3 otcové mají vzdělání středoškolské (viz příloha č. 2, tabulka č. 13).

Zaměstnání mají oba rodiče 20ti žáků (74%), v 5ti případech pracuje buď otec či matka, ve 2 rodinách nepracuje nikdo (viz příloha č. 2, tabulka č. 14).

Hmotné zabezpečení rodin se v 19 rodinách (70%) pohybuje okolo průměru, 5 žáků považuje rodinu za bohatší, naopak 3 žáci spíše za chudší (viz příloha č. 2, tabulka č. 15).

Shrnutím poznatků o rodinných vztazích a klimatu v rodinách žáků sledované skupiny nelze usuzovat z tohoto pohledu na nedostatky ve funkci rodiny a tím také o vlivu na vztah k alkoholu žáků sledované skupiny.

Tabulka č. 15 dává přehled o konzumaci alkoholu u jednotlivých členů nejbližší rodiny.

Tabulka č. 15 : V rodině konzumují alkohol – otec, matka sourozenci : nikdy, pouze o víkendu, téměř denně, denně
(příloha č. 1, otázka č. 48)

<i>Otec</i>	Frekvence konzumace v rodině							
	nikdy	%	o víkendu	%	téměř denně	%	denně	%
Chlapci			8	72,73	3	27,27		
Dívky	3	18,75	8	50,00	3	18,75	2	12,50
Celkem skupina	3	11,11	16	59,26	6	22,22	2	7,41

<i>Matka</i>	Frekvence konzumace v rodině							
	nikdy	%	o víkendu	%	téměř denně	%	denně	%
Chlapci	5	45,45	4	36,36	2	18,18		
Dívky	5	31,25	11	68,75				
Celkem skupina	10	37,04	15	55,56	2	7,41		

<i>Sourozenci</i>	Frekvence konzumace v rodině							
	nikdy	%	o víkendu	%	téměř denně	%	denně	%
Chlapci	4	36,36	4	36,36	2	18,18	1	9,09
Dívky	4	25,00	10	62,50			2	12,50
Celkem skupina	8	29,63	14	51,85	2	7,41	3	11,11

Konzumaci alkoholu u otce uvedlo 24 žáků, z toho denně pijí 2 otcové, téměř denně 6 a o víkendu 16 otců. Celkem tedy o víkendu a častěji konzumuje alkohol 89% otců. Pouze u 3 otců ke konzumaci nedochází.

Konzumaci alkoholu u matky uvedlo 17 žáků, z toho téměř denně pijí 2 matky a o víkendu 14 matek. Celkem tedy 63% matek konzumuje alkohol o víkendu a častěji. Nikdy nepije 8 matek.

Konzumaci alkoholu u sourozenců uvedlo 19 žáků (70%). U 8 žáků sourozenci nepijí.

Závislost na alkoholu u nejbližších členů rodiny (rodiče, sourozenci) uvedlo 9 respondentů z celkového počtu 27 (viz příloha č. 2, tabulka č. 43).

Do jaké míry narušuje konzumace alkoholu vztahy v rodině lze vyčíst z následující tabulky.

Tabulka č. 16: *Narušuje konzumace alkoholu vztahy v rodině – ano, ne*
(příloha č. 1, otázka č. 54)

	Narušené vztahy alkoholem			
	ano	%	ne	%
Chlapci	3	27,27	8	72,73
Dívky	9	56,25	7	43,75
Celkem skupina	12	44,44	15	55,56

12 žáků (44%) sledované skupiny označilo konzumaci alkoholu za faktor ovlivňující vztahy v rodině, 15 žáků (56%) je opačného názoru.

S ohledem na výše uvedené výsledky, týkající se konzumace alkoholu v rodině, je funkce rodiny z tohoto pohledu narušená a lze předpokládat u sledované skupiny žáků vliv na vztah k alkoholu (viz teoret. část 2.1.3, str. 15).

U sledované skupiny žáků lze tedy říci, že rodinné prostředí ovlivňuje vztah jedinců této skupiny k alkoholu a tím potvrdit předpoklad č. 1, avšak s přihlédnutím k tomu, že struktura těchto rodin se nejví narušená. Funkce rodiny je zde narušena negativním vlivem konzumace alkoholu nejbližšího okolí.

Vzhledem k neprokázané sociální patologii u většiny rodin sledované skupiny žáků nelze potvrdit předpoklad č. 2.

Za nedostatek v této části práce je považováno málo informací o sociální patologii v rodinách sledované skupiny. Sociální patologie rodiny neznamená pouze nadužívání alkoholu, ale i jiné oblasti, avšak nebyly v této práci podchyceny.

Vrstevníci a kamarádi

Tato část práce má zmapovat okruh kamarádů u žáků sledované skupiny a jejich případný vliv na konzumaci alkoholu těchto žáků.

Tabulka č. 17 : Počet kamarádů – hodně, málo, důvěrného kamaráda, žádné (příloha č. 1, otázka č. 20)

	Kamarádi							
	hodně	%	málo	%	důvěrného	%	žádné	%
Chlapci	10	90,91	1	9,09				
Dívky	14	87,50	1	6,25	1	6,25		
Celkem skupina	24	88,89	2	7,41	1	3,70		

Z celé skupiny má hodně kamarádů 24 žáků (89%), důvěrného kamaráda má pouze 1 žák a málo kamarádů mají 2 žáci.

Tabulka č. 18: Doba strávená s kamarády – každý den, několikrát v týdnu, o víkendu, jen občas (příloha č. 1, otázka č. 22)

	Doba s kamarády							
	denně	%	několikrát v týdnu	%	o víkendu	%	občas	%
Chlapci	3	27,27	2	18,18	5	45,45	1	9,09
Dívky	8	50,00	1	6,25	5	31,25	2	12,50
Celkem skupina	11	40,74	3	11,11	10	37,04	3	11,11

O víkendu či častěji je s kamarády 24 žáků (89%), 3 žáci (11%) jsou s kamarády jen občas.

Členem party je 20 žáků (74%), shodně 10 chlapců a 10 dívek (viz příloha č. 2, tabulka č. 19).

Tabulka č. 19 : *Důvod být s kamarády – stejné zájmy, nemám co dělat (nuda), nevím*
(příloha č. 1, otázka č. 21)

	Důvod					
	zájmy	%	nuda	%	Nevím	%
Chlapci	9	81,82	2	18,18		
Dívky	12	75,00	1	6,25	3	18,75
Celkem skupina	21	77,78	3	11,11	3	11,11

Hlavním důvodem, proč být s kamarády, jsou stejné zájmy. Tak odpovědělo 21 žáků (78%).

3 žáci s kamarády zahání nudu a 3 žáci důvod nevědí.

Postavení žáků sledované skupiny mezi svými kamarády a přínos kamarádství lze vyčíst z následujících tabulek.

Tabulka č. 20: *Pozice mezi kamarády - 1* organizuje společnou činnost; 2* pouze se společné činnosti účastní; 3* je ostatními trpěn; 4* je ostatními využíván*
(příloha č. 1, otázka č. 25)

	Pozice mezi kamarády							
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%
Chlapci	4	36,36	7	63,64				
Dívky	9	56,25	6	37,50			1	6,25%
Celkem skupina	13	48,15	13	48,15			1	3,70%

13 žáků (48%) se na společné činnosti podílí organizačně, stejný počet žáků se společné činnosti pouze účastní, 1 žák se cítí ostatními využíván.

Tabulka č. 21: *Přínos kamarádství – pocit volnosti; sebevědomí; nevím, nepřemýšlím o tom*
(příloha č. 1, otázka č. 26)

	Přínos kamarádství					
	volnost	%	sebevědomí	%	nevím	%
Chlapci	4	36,36	4	36,36	3	27,27
Dívky	10	62,50	3	18,75	3	18,75
Celkem skupina	14	51,85	7	25,93	6	22,22

14 žákům (52%) sledované skupiny kamarádství přináší pocit volnosti, 7 žákům (26%) sebevědomí, zbývajících 6 žáků (22%) neví.

Tabulka č. 22: *O svých kamarádech hovoříš s rodiči – často, málokdy, nikdy*
(příloha č. 1, otázka č. 28)

	Frekvence					
	často	%	málokdy	%	nikdy	%
Chlapci	1	9,09	9	81,82	1	9,09
Dívky	7	43,75	6	37,50	3	18,75
Celkem skupina	8	29,63	15	55,56	4	14,81

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, s rodiči o svých kamarádech často hovoří pouze 8 žáků (30%). Zbývajících 19 žáků (70%) s rodiči hovoří málokdy či nikdy. Pouze u 9 žáků (33%) rodiče chtějí vědět, jak a s kým tráví jejich děti volný čas, někdy či vůbec to nechtějí vědět rodiče 18 žáků (67%) – viz *tabulka č. 26*.

Z hlediska vlivu vrstevníků na konzumaci alkoholu u žáků sledované skupiny využijeme zejména následujících údajů..

Již první konzumace alkoholu u většiny žáků sledované skupiny probíhala v přítomnosti kamarádů (viz *tabulka č. 6*).

V současné době s kamarády konzumuje alkohol 26 žáků (viz *tabulka č.8*).

Převážně se scházejí o víkendech, či ještě častěji a tráví společně volný čas mimo domov (viz *tabulky č. 18, 25*).

Jak je možné vyčíst z údajů týkajících se společnosti kamarádů, zaujímají důležité místo v životě žáků sledované skupiny. Tráví společně značnou část volného času, mají společnou činnost. Kamarádství jim přináší pocit volnosti a sebevědomí, spolupodílí se na organizování společných aktivit. Toto by byl přínos pozitivní – odpoutávání se od rodiny, ověřování své identity, získávání sebevědomí, zkoušení různých organizačních a sociálních dovedností (viz teoret. část 2.4.1, str. 23).

Negativní přínos je společná konzumace alkoholu. Z větší části se kamarádi podíleli již na první konzumaci, nyní jejich spolupodíl je téměř stoprocentní (viz teoret. část 2.4.2, str. 24).

Svůj negativní vliv může mít i členství v partě, které uvedlo tři čtvrtiny žáků sledované skupiny.

Nelze nechat bez povšimnutí i poměrně malý zájem rodičů o kamarády svých dětí, jak a s kým tráví jejich děti volný čas.

Lze usuzovat o vlivu vrstevníků na vztah k alkoholu u žáků sledované skupiny a tím potvrdit předpoklad č.1.

Za nedostatek v této části práce je považováno malé množství informací týkajících se party, vzhledem k tak velkému počtu žáků sledované skupiny zapojených do party.

Volný čas

Tato část práce je věnována volnému času žáků sledované skupiny.

Z následující tabulky lze zjistit u žáků, zda se věnovali či věnují nějaké pravidelné zájmové činnosti.

Tabulka č. 23: *Volnočasové aktivity: * do patnácti let ano-ne; ** v současnosti ano-ne; požadavek rodičů ano-ne (příloha č. 1, otázky č. 29, 30, 31)*

	Zájmová činnost*			
	ano	%	ne	%
Chlapci	9	81,82	2	18,18
Dívky	11	68,75	5	31,25
Celkem skupina	20	74,07	7	25,93

	Zájmová činnost**			
	ano	%	ne	%
Chlapci	6	54,55	5	45,45
Dívky	4	25,00	12	75,00
Celkem skupina	10	37,04	17	62,96

	Požadavek rodičů			
	ano	%	ne	%
Chlapci	2	18,18	9	81,82
Dívky	5	31,25	11	68,75
Celkem skupina	7	25,93	20	74,07

Do svých patnácti let navštěvovalo zájmový kroužek 20 žáků (74%), 7 žáků (26%) se zájmové činnosti nevěnovalo.

V současné době se pravidelně zájmové činnosti věnuje pouze 10 žáků (37%), 17 žáků (63%) tuto činnost nepěstuje.

Je tedy vidět patrný pokles u jedné poloviny žáků o pravidelnou zájmovou činnost.

V poslední tabulce je zřejmý i nevelký zájem rodičů o to, aby jejich děti pěstovaly nějakou zájmovou činnost. Pouze u 7 žáků (26%) to rodiče požadovali, u 20 žáků (74%) tento požadavek ze strany rodičů nebyl.

Pokles zájmu o pravidelnou činnost v nějakém kroužku po patnáctém roce věku žáků je možné spojit s přechodem na střední školu a pobytem žáků na domově mládeže. Přestože domov mládeže nabízí mnoho zájmových kroužků, možné je i docházení do kroužků jiných organizací, skutečný zájem však u žáků sledované skupiny není.

U žáků pomocných oborů a oborů odborného učiliště je to možné zdůvodnit změnou režimu oproti základní škole. Žáci kromě teoretické výuky mají i dostatečné množství výuky praktické, která je pro ně fyzicky náročnější. Vrací se na domov mládeže s tím, že jsou utahaní a jdou si lehnout, nic se jim nechce dělat.

Žáci maturitních oborů se naopak potýkají s problémy ve výuce teoretické a nezájem o nějakou činnost zdůvodňují nutností se učit.

Určitým způsobem se zde odráží i ne příliš velká snaha rodičů zapojit svoje děti do zájmové činnosti.

Tím žáci získávají dostatek volného času, který nebývá adekvátně kvalitně naplňován určitou, z části organizovanou, činností v zájmových kroužcích.

Následující tabulka dává přehled o jednotlivých volnočasových aktivitách u žáků sledované skupiny.

Tabulka č. 24: *Volnočasové aktivity a jejich frekvence - a) jezdím na motocyklu nebo kole jen tak pro radost; b) hraji počítačové hry; c) surfuji na internetu; d) aktivně sportuji; e) čtu pro zábavu knihy; f) chodím večer za zábavou (disko, večírky, apod.); g) jiné koníčky (hra na hudební nástroj, zpěv, malování apod.); h) hraji na automatech*

Možnosti: 1 někdy; 2* párkrát za rok; 3* jednou či 2x za měsíc; 4* aspoň jednou za týden; 5* téměř denně*

(příloha č. 1, otázka č. 32)

Chlapci	1*	2*	3*	4*	5*	Dívky	1*	2*	3*	4*	5*
a)	2	2	2	4	1	a)	3	2	7	3	1
b)	2	1	1	3	4	b)	2	4	4	4	2
c)	2		1	3	5	c)	1			10	5
d)		2	5	2	2	d)	3	6	5	2	
e)	8	1		2		e)	4	7	1	3	1
f)	3	1	2	4	1	f)	1		2	9	4
g)	8	1		2		g)	4	4	2	4	2
h)	8	1		1	1	h)	11	4		1	

Nejčastější aktivitou žáků je surfování na internetu. Tuto činnost provozuje alespoň jednou týdně 13 žáků, téměř denně 10 žáků.

Večerní zábava (disko, večírky, apod.) jednou týdně je uvedena u 13 žáků, téměř denně je uvedena u 5 žáků.

Počítačové hry jednou týdně hraje 7 žáků, téměř denně 6 žáků.

Jiným koníčkům se jednou týdně věnuje 6 žáků, 2 žáci každý den.

Četbou se zabývá jednou týdně 5 žáků, častěji čte pouze 1 žák.

Aktivní sport provozují jednou týdně 4 žáci, téměř denně 2 žáci.

Z výše uvedených údajů vyplývá, že mezi nejčastější aktivity žáků sledované skupiny patří surfování na počítači a hraní počítačových her. S modernizací domova mládeže a možností připojení osobních počítačů k internetu vede spíše k tomu, že přibývá počet žáků, kteří pasivně tráví volný čas.

Velmi časté jsou i uvedené večerní aktivity, které se však uskutečňují mimo domov a lze předpokládat s provozováním této činnosti možnou konzumaci alkoholu.

Jen velmi malý počet žáků sledované skupiny se aktivně věnuje nějaké sportovní činnosti.

Tento fakt odpovídá pasivnímu způsobu života mládeže sledované skupiny

(viz teoret. část 2.5.2, str. 30).

Kde a s kým nejčastěji tráví žáci sledované skupiny volný čas je uvedeno v tabulce č. 25.

Tabulka č. 25: Trávení volného času – sám, s kamarády; doma, mimo domov (příloha č. 1, otázka č. 33, 34)

	Volný čas – s kým			
	sám	%	s kamarády	%
Chlapci			11	100,00
Dívky	3	18,75	13	81,25
Celkem skupina	3	11,11	24	88,89

	Volný čas - kde			
	doma	%	mimo domov	%
Chlapci	3	27,27	8	72,73
Dívky	5	31,25	11	68,75
Celkem skupina	8	29,63	19	70,37

Svůj volný čas nejraději tráví většina žáků, tj. 24 žáků (89%) s kamarády, 3 žáci (11%) jsou raději sami.

Nejčastěji volný čas tráví mimo domov 19 žáků (70%), doma bývá 8 žáků (30%).

Pomoc při domácích pracích rodiče požadují u 24 žáků (89%), pouze u 3 žáků (11%) tento požadavek rodičů není (viz příloha č. 2, tabulka č. 27).

Často pomáhá svým rodičům 17 žáků (63%), 10 žáků (37%) pomáhá málokdy (viz příloha č. 2, tabulka č. 28).

Zda rodiče chtějí vědět, jak a s kým tráví volný čas jejich děti vypoví následující tabulka.

Tabulka č. 26: Chtějí rodiče vědět, jak a s kým trávíš volný čas – ano, ne, někdy (příloha č. 1, otázka č. 37)

	Rodiče chtějí vědět					
	ano	%	ne	%	někdy	%
Chlapci	2	18,18	3	27,27	6	54,55
Dívky	7	43,75	1	6,25	8	50,00
Celkem skupina	9	33,33	4	14,81	14	51,85

Ne vždy chtějí rodiče vědět jakým způsobem a s kým tráví volný čas jejich dítě. Takto je uvedeno u 14 žáků (52%). Nikdy to nechtějí vědět rodiče 4 žáků (15%).

Rodiče 9 žáků (33%) to chtějí vědět pokaždé.

Místo, kde tráví volný čas, rodiče vždy vědí u 5 žáků (19%), u 10 žáků (37%) to většinou vědí, někdy či vůbec to nevědí rodiče 12 žáků (44%) (*viz příloha č. 2, tabulka č. 30*).

Zvýšeným poklesem žáků zabývajících se pravidelnou zájmovou činností, náplní většiny volného času a společností kamarádů lze usuzovat vlivu volnočasových aktivit na vztah jedince sledované skupiny k alkoholu a tím potvrdit předpoklad č. 1.

4 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit, které z rizikových faktorů ze sociální oblasti se podílejí na charakteru konzumace alkoholu mládeže.

Průzkum byl realizován formou nestandardizovaného dotazníku mezi mládeží střední školy ubytované na domově mládeže. Práce byla zaměřena na čtyři oblasti, které měly zmapovat určitou část osobnosti respondentů a jejich nejbližší sociální prostředí.

První oblastí průzkumu byla konzumace alkoholu u respondentů. Pro potřeby této práce byly použity výstupy z dotazníků těch, kteří konzumují alkohol každý víkend či častěji. Tato sledovaná skupina tvořila šedesát procent z celkového počtu respondentů. U nich byly sledovány zbylé tři oblasti průzkumu, jako je rodinné prostředí a vztahy v něm; vrstevníci a kamarádi; volný čas.

Průzkum rodinného prostředí byl zaměřen na strukturu a funkčnost. Nebylo zjištěno narušení struktury rodiny, ale její funkce ve smyslu konzumace alkoholu členů rodiny. Tím také byl potvrzen předpoklad, že rodinné prostředí ovlivňuje vztah jedinců sledované skupiny k alkoholu.

Sociální patologie v rodině nebyla prokázána a tím nebyl potvrzen předpoklad o jejím vlivu na zvýšení pozitivního vztahu jedince k alkoholu.

Průzkumem v oblasti vrstevníků a kamarádů byl zjištěn jejich značný podíl na konzumaci alkoholu u jedinců sledované skupiny. Již první konzumace probíhala z velké části ve společnosti kamarádů; v současné době s kamarády konzumují alkohol téměř všichni jedinci sledované skupiny. Předpoklad vlivu vrstevnické skupiny na vztah k alkoholu jedinců sledované skupiny byl potvrzen.

Poslední oblastí průzkumu byl volný čas a aktivity v něm. Tato část navazuje na předešlou, kdy většinu volného času jedinci sledované skupiny tráví s kamarády, mimo domov. Mezi nejčastěji uvedené aktivity patří večerní zábavy (diskotéky, večírky apod.), které bývají spojené s konzumací alkoholu. Další častou zábavou je surfování na internetu a počítačové hry. Naopak u malého počtu jedinců se vykytují sportovní aktivity.

Byl zaznamenán velký pokles u pravidelné zájmové činnosti, související zřejmě s přechodem na střední školu. Volný čas je většinou pasivně či bezúčelně stráven.

Byl potvrzen předpoklad, že volnočasové aktivity jedince sledované skupiny ovlivňují jeho vztah k alkoholu.

Hlavním přínosem práce bylo zjištění a zpracování údajů, týkajících se rizikových faktorů ze sociální oblasti sledované skupiny, a tím potvrzení či vyvrácení předpokládaného vlivu těchto faktorů na konzumaci alkoholu žáků sledované skupiny.

5 NAVRHOVANÁ DOPORUČENÍ

Za nejdůležitější je považována oblast **primární prevence**. Ta by měla být uskutečňována již v rovině základního školství za spolupráce rodiny.

Za vhodné jsou pokládány *zdravotně osvětové besedy*. Na nižším stupni mohou být doplněny reálnými ukázkami o škodlivém vlivu alkoholu na člověka. Zde je považováno zapojení rodičů za velmi podstatné.

U vyšších ročníků organizovat setkání s léčenými alkoholiky a využít tím jejich vlastních zkušeností pro preventivní opatření mládeže.

U žáků devátých tříd je doporučováno apelovat na rodiče ve smyslu zapojení svých dětí do zájmových činností i v době přechodu na střední školy.

V rovině středního školství lze využít aktivit *metodika prevence sociálně patologických jevů*.

Ve vztahu k sledované skupině je navrhována podpora vedení školy při **spolupráci s městskou policií** ve smyslu zvýšených kontrol v restauračních zařízeních.

Dalším doporučením je zvýšení úsilí vychovatelů v zájmu **zapojení žáků do zájmových činností**, organizovaných domovem mládeže či jinými organizacemi města, a tím **smysluplného využití volného času**.

Vedení domova mládeže je doporučena maximálně možná **spolupráce s rodiči** a okamžité podání informací při zjištění konzumace alkoholu jejich dětí.

Je doporučeno navázání **spolupráce** domova mládeže **s nízkoprahovým klubem** a využití nabízených aktivit i pro pravidelnou činnost s ohroženými žáky.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993.

ISBN 80-7066-534-3.

FALÁŘ, J. *Dynamika drogové scény a sociálního klimatu dětí a mládeže 1997-2000*. 1. vyd.

Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, r.s., 2003. ISBN 80-86568-16-4.

HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2003.

ISBN 80-7178-763-9.

KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003.

ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 2*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003.

ISBN 80-86734-05-6.

KOPYT, N. J. *Profylaxe alkoholizmu*. 1. vyd. Moskva: Medicína, 1986.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 4. vyd. Praha: Grada, 2006.

ISBN 80-247-1284-9.

MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994.

ISBN 80-85282-83-6.

MATOUŠEK, O. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.

MATOUŠEK, O. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

MEČÍŘ, J. *Zneužívání alkoholu a nealkoholických drog u mládeže*. 1. vyd.

Praha: Avicenum, 1990.

NEŠPOR, K. *Jak překonat problémy s alkoholem*. Praha: Sportprag, 1999.

NEŠPOR, K. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999.

ISBN 80-7178-299-8.

NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000.

ISBN 80-7178-432-X.

NEŠPOR, K. *Středoškoláci o drogách, alkoholu, kouření a lepších věcech*. 1. vyd.

Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-086-3.

NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6.

NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u mládeže a dětí se zaměřením na jejich prevenci*. 1. vyd.

Praha: Policejní akademie ČR, 2000. ISBN 80-7251-033-9.

SKÁLA, J. *...až na dno!?* 4. vyd. Praha: Avicenum, 1988.

SKÁLA, J. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987.

SOVÁK, M. *Defektologický slovník*. 3. vyd. Jinočany: HaH, 2000. ISBN 80-86022-76-5.

TÄUBNER, V. *Alkohol a mládež*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1989. ISBN 80-7012-001-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002.
ISBN 80-7178-678-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÍTEK, K. *Výchovné poradenství a sociální patologie*. 1. vyd.
Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

ŽÁKOVÁ, P. *Boj proti alkoholismu a narkomanii mládeže*.
Praha: Ústav školských informací při MŠ ČSR, 1988.

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Formulář dotazníku

Příloha č. 2: Tabulkově zpracované výstupy z dotazníků sledované skupiny

DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

tento dotazník bude sloužit jako podklad pro průzkum při závěrečné bakalářské práci. Jeho cílem je osvětlit problematiku konzumace alkoholu mládeže od hledání její příčiny až po současný stav mezi vámi – mládeží.

Dotazník je naprosto anonymní. Nikdo, ani autorka, se nedozví vaše jméno. Snažte se, prosím, odpovídat podle pravdy a co nejpřesněji. Ke snadnějšímu vyplnění slouží instruktáž u jednotlivých oddílů dotazníku.

Průzkum bude díky vašim přesným odpovědím věrohodný.

Pokud se nechcete k této problematice vyjádřit, dotazník nevyplňujte.

Děkuji vám

Studentka TU Liberec

I. OKRUH OTÁZEK – základní anamnestické údaje

(zakroužkuj či doplň odpovídající odpověď)

- 1) Jsi chlapec dívka
- 2) Je ti 15,16,17,18,19,20,21,22 let
- 3) Ve škole navštěvuješ a) obory pomocných prací (cukrářské,pekařské, kuchařské práce)
b) obory odborného učiliště (kuchař,cukrář,kuchař-číšník)
c) maturitní obory (management cest. ruchu, obchodně podnikatelský, nástavbový-podnikání)

II. OKRUH OTÁZEK – rodinné prostředí a vztahy v něm

(zakroužkuj či doplň odpovídající odpověď)

- 4) Máš sourozence 1 vlastní počet věk
2 nevlastní počet věk
3 ve společné domácnosti s tebou jich žije počet
- 5) Byl(a) jsi do svých 15 let vychováván(a) vlastními rodiči 1 ano 2 ne
- 6) Byli rodiče sezdáni (uzavřeli sňatek) 1 ano 2 ne
- 7) Rodiče nyní 1 oba vlastní
2 vychováván jedním rodičem
3 vychováván oběma, z toho jeden nevlastní
4 jiná varianta (jaká.....)
- 8) Pokud jsou oba rodiče (vlastní či nevlastní), jsou sezdáni 1 ano 2 ne
- 9) Vztah k matce 1 vřelý
2 lhostejný
3 nepřátelský
4 nežijí s ní
- 10) Vztah k otci 1 vřelý
2 lhostejný
3 nepřátelský
4 nežijí s ním
- 11) Jaké je manželství rodičů 1 spokojené
2 průměrné
3 neutěšené
4 rozpadlo se

12) Řekl(a) bys, že v rodině, v níž vyrůstáš, nebo jsi vyrůstal(a), existují vzájemná pouta:

1 velmi silná 2 spíše silná 3 spíše slabá 4 velmi slabá

13) Máš pocit, že v rodině v níž vyrůstáš:

1 je všechno v naprostém pořádku

2 je to vcelku v pořádku

3 dost se to střídá, chvíli to je v pořádku a chvíli není

4 spíš to vypadá, že to v pořádku není

5 vůbec to není v pořádku

14) Kdo nejvíce narušuje rodinné prostředí: 1 otec 2 matka 3 někdo jiný

15) Máš pocit, že v rodině v níž vyrůstáš, panuje ovzduší vzájemné důvěry, vstřícnosti a pochopení:

1 ano, je to tak vždy

2 většinou to tak je

3 někdy to tak je

4 většinou to tak není

5 vůbec to tak není

16) Vzdělání matky 1 základní

2 vyučená v oboru

3 středoškolské s maturitou

4 vysokoškolské

17) Vzdělání otce..... 1 základní

2 vyučený v oboru

3 středoškolské s maturitou

4 vysokoškolské

18) Jsou zaměstnáni..... 1 oba rodiče

2 pouze matka

3 pouze otec

19) Tvoje rodina (ve srovnání s ostatními rodinami) 1 je velmi bohatá

2 je dost bohatá

3 je spíše bohatá

4 je asi tak průměrná

5 je spíše chudší

6 je dost chudá

7 je velmi chudá

III. OKRUH OTÁZEK – vrstevníci a kamarádi

(zakroužkuj odpovídající odpověď)

- 20) Máš kamarádů 1 hodně 2 málo 3 důvěrného kamaráda 4 žádné
- 21) S kamarády jsi rád(a) proto, že 1 máme stejné zájmy
2 nemám co dělat
3 nevím
- 22) S kamarády jsi 1 každý den
2 několikrát v týdnu
3 o víkendu
4 jen občas
- 23) Jsi členem nějaké party 1 ano 2 ne
- 24) Platí mezi tebou a kamarády stejná pravidla 1 ano 2 ne
- 25) Mezi kamarády jsi spíše ten, kdo 1 organizuje společnou činnost
2 se pouze společné činnosti účastní
3 je ostatními trpěn
4 je ostatními využíván
- 26) Co ti kamarádství přináší 1 pocit volnosti
2 sebevědomí
3 nevím, nepřemýšlím o tom
- 27) Jaký máš pocit sám ze sebe (v každé řádce zakroužkuj jedno číslo, které odpovídá nabízeným čtyřem možnostem):
1 zcela souhlasím 2 souhlasím 3 nesouhlasím 4 vůbec nesouhlasím
- a) vcelku jsem sám se sebou spokojen(á) 1 2 3 4
- b) někdy si myslím, že nestojím za nic 1 2 3 4
- c) vím, že mám řadu dobrých vlastností 1 2 3 4
- d) zvládám věci stejně dobře jako jiní lidé 1 2 3 4
- e) není toho moc, na co bych mohl(a) být hrdý(á) 1 2 3 4
- f) někdy se cítím zbytečný(á) 1 2 3 4
- g) jsem stejně hodný člověk jako ostatní lidé 1 2 3 4
- h) přál(a) bych si, abych si mohl(a) sám(a) sebe víc vážit 1 2 3 4
- i) mám pocit, že jsem neúspěšný(á) 1 2 3 4
- j) mám k sobě pozitivní postoj 1 2 3 4
- 28) S rodiči hovoříš o svých kamarádech 1 často 2 málokdy 3 nikdy

IV. OKRUH OTÁZEK – volný čas

(zakroužkuj správnou odpověď)

- 29) Do svých 15 let jsi navštěvoval(a) nějaký kroužek..... 1 ano 2 ne
30) V současné době se věnuješ pravidelně nějaké zájmové činnosti 1 ano 2 ne
31) Požadovali někdy po tobě rodiče, abys nějakou zájmovou činnost pěstoval(a) .. 1 ano 2 ne
32) Jak často (pokud vůbec) se věnuješ následujícím činnostem (v každé řádce zakroužkuj jedno číslo, které odpovídá nabízeným pěti možnostem)

1 nikdy 2 párkrát za rok 3 jednou či 2x za měsíc 4 aspoň jednou za týden 5 téměř denně

- a) jezdím na motocyklu nebo kole jen tak pro radost..... 1 2 3 4 5
b) hraji počítačové hry 1 2 3 4 5
c) surfuji na internetu..... 1 2 3 4 5
d) aktivně sportuji 1 2 3 4 5
e) čtu pro zábavu knihy 1 2 3 4 5
f) chodím večer za zábavou (disko, večírky, apod.)..... 1 2 3 4 5
g) jiné koníčky (hra na hudební nástroj, zpěv, malování apod.) 1 2 3 4 5
h) hraji na automatech 1 2 3 4 5
33) Volný čas nejraději trávíš..... 1 sám 2 s kamarády
34) Volný čas nejčastěji trávíš..... 1 doma 2 mimo domov
35) Požadují rodiče po tobě pomoc při domácích pracích 1 ano 2 ne
36) Pomáháš rodičům..... 1 často 2 málokdy 3 nikdy
37) Chtějí rodiče vědět, jak a s kým trávíš volný čas 1 ano 2 ne 3 někdy
38) Vědí rodiče, kde trávíš páteční či sobotní večery:

1 vědí to vždy 2 většinou to vědí 3 někdy to vědí 4 obvykle to nevědí

V. OKRUH OTÁZEK – konzumace alkoholu

(zakroužkuj odpovídající odpověď, tam kde je to možné, označ i více odpovědí)

- 39) Máš vlastní zkušenost s konzumací alkoholických nápojů..... 1 ano 2 ne
40) Pokud ano, v kolika letech jsi poprvé pil(a) alkohol..... dříve než v deseti letech
v 11,12,13,14,15,16,17,18 letech
déle než v 18 letech
41) Poprvé jsi pil(a) alkohol 1 sám(a)
2 s rodiči
3 s kamarády

- 42) V poslední době konzumuješ alkohol a) 1x za měsíc
b) každý víkend
c) i jindy, než o víkendu
d) vůbec nikdy
- 43) V poslední době konzumuješ alkohol 1 nejčastěji sám
2 nejčastěji s rodiči
3 nejčastěji s kamarády
- 44) Nejčastěji konzumuješ 1 pivo
2 víno
3 destilát (vodka, rum, slivovice, míchané nápoje)
- 45) Při jedné příležitosti (např. v jeden den na diskotéce, při posezení v hospodě) vypiješ:
a) 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 i více sklenic pív (sklenice je půllitr piva)
b) 1,2,3,4,5 i více sklenek vína (sklenka jsou dva decilitry vína)
c) 1,2,3,4,5 i více odlivek destilátu (odlivka je půl decilitru destilátu)
- 46) Kolikrát v životě jsi byl(a) opilý(á) a) nikdy
b) 1-2 krát
c) 3-5 krát
d) 6-9 krát
e) 10-19 krát
f) 20-39 krát
g) 40-vícekrát
- 47) Konzumace alkoholu ti přináší 1 pocit uvolnění a štěstí
2 zapomnění na své starosti
3 zahnání nudy
4 zbavení ostychu a zábran
5 větší uznání kamarádů
6 zdravotní problémy (je ti špatně, máš kocovinu)
7 problémy s policií
8 problémy s rodiči a blízkým okolím

48) V tvé rodině konzumují alkohol.....1 otec (vlastní či nevlastní):

- a) nikdy
- b) pouze o víkendu
- c) téměř denně
- d) denně

2 matka (vlastní či nevlastní):

- a) nikdy
- b) pouze o víkendu
- c) téměř denně
- d) denně

3 sourozenci (vlastní či nevlastní):

- a) nikdy
- b) pouze o víkendu
- c) téměř denně
- d) denně

49) Nejčastěji konzumují.....1 otec (vlastní či nevlastní):

- a) pivo
- b) víno
- c) destilát (vodka, rum, slivovice,
míchané nápoje)

2 matka (vlastní či nevlastní):

- a) pivo
- b) víno
- c) destilát (vodka, rum, slivovice,
míchané nápoje)

3 sourozenci (vlastní či nevlastní):

- a) pivo
- b) víno
- c) destilát (vodka, rum, slivovice,
míchané nápoje)

50) Při jedné příležitosti (např. v jeden den při oslavě, při posezení v hospodě, doma, na diskotéce.....) vypijí:

1 otec (vlastní či nevlastní):

- a) 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 i více sklenic piva (sklenice je půllitr piva)
- b) 1,2,3,4,5 i více sklenek vína (sklenka jsou dva decilitry vína)
- c) 1,2,3,4,5 i více odlivek destilátu (odlivka je půl decilitru destilátu)

2 matka (vlastní či nevlastní):

- a) 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 i více sklenic piva (sklenice je půllitr piva)
- b) 1,2,3,4,5 i více sklenek vína (sklenka jsou dva decilitry vína)
- c) 1,2,3,4,5 i více odlivek destilátu (odlivka je půl decilitru destilátu)

3 sourozenci (vlastní či nevlastní):

- a) 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 i více sklenic piva (sklenice je půllitr piva)
- b) 1,2,3,4,5 i více sklenek vína (sklenka jsou dva decilitry vína)
- c) 1,2,3,4,5 i více odlivek destilátu (odlivka je půl decilitru destilátu)

51) Kolikrát v životě jsi viděl(a) opilé:

1 otce (vlastní či nevlastní):

- a) nikdy
- b) 1-2 krát
- c) 3-5 krát
- d) 6-9 krát
- e) 10-19 krát
- f) 20-39 krát
- g) 40-vícekrát

2 matku (vlastní či nevlastní):

- a) nikdy
- b) 1-2 krát
- c) 3-5 krát
- d) 6-9 krát
- e) 10-19 krát
- f) 20-39 krát
- g) 40-vícekrát

3 sourozence (vlastní či nevlastní):

- a) nikdy
- b) 1-2 krát
- c) 3-5 krát
- d) 6-9 krát
- e) 10-19 krát
- f) 20-39 krát
- g) 40-vícekrát

- 52) Je někdo z rodiny závislý na alkoholu 1 otec
2 matka
3 nevlastní otec
4 nevlastní matka
5 sourozenci
6 ostatní příbuzní
- 53) Léčil či léčí se někdo z rodiny ze závislosti na alkohol 1 otec
2 matka
3 nevlastní otec
4 nevlastní matka
5 sourozenci
6 ostatní příbuzní
- 54) Narušuje konzumace alkoholu vztahy v tvé rodině 1 ano 2 ne

Příloha č. 2: Tabulkově zpracované výstupy z dotazníků sledované skupiny

Základní údaje sledované skupiny často pijících žáků

Tabulka č. 1: Rozdělení respondentů dle pohlaví a studijních oborů
(příloha č. 1, otázky č. 1, 3)

Studijní obor	Pohlaví		Celkem z oboru
	chlapci	dívky	
Pomocný	4	6	10
Odborný	6	6	12
Maturitní	1	4	5
Celkem skupina	11	16	27

Tabulka č. 2: Základní údaje – počet chlapců, dívek; průměrný věk
(příloha č. 1, otázky č. 2, 3)

	Počet	Procenta	Průměrný věk
Chlapci	11	40,70	17,6
Dívky	16	59,30	16,9
Celkem skupina	27	100,00	17,2

Rodinné prostředí a vztahy v něm

Tabulka č. 3: Sourozenci – vlastní, nevlastní, žijící ve společné domácnosti
(příloha č. 1, otázka č. 4)

	Sourozenci		
	vlastní	nevlastní	společná domácnost
Chlapci	22	4	4
Dívky	20	5	4
Celkem skupina	42	9	8

Tabulka č. 4: Rodiče do 15 let věku žáků – vlastní, nevlastní; sezdáni, nesezdáni
(příloha č. 1, otázky č. 5, 6)

	Rodiče							
	vlastní	%	nevlastní	%	sezdáni	%	nesezdáni	%
Chlapci	10	90,91	1	9,09	11	100,00		
Dívky	12	75,00	4	25,00	13	81,25	3	18,75
Celkem skupina	22	81,48	5	18,52	24	88,89	3	11,11

Tabulka č. 5: Rodiče nyní – 1* oba vlastní; 2* výchova jedním rodičem; 3* výchova oběma, z toho jeden nevlastní; 4* jiná varianta; sezdáni, nesezdáni (vlastní či nevlastní rodiče)
(příloha č. 1, otázky č. 7, 8)

	Rodiče nyní							
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%
Chlapci	9	90,00	1	10,00				
Dívky	10	58,82	2	11,76	5	29,41		
Celkem skupina	19	70,37	3	11,11	5	18,52		

	Rodiče nyní			
	sezdáni	%	nesezdáni	%
Chlapci	11	100,00		
Dívky	10	71,43	4	28,57
Celkem skupina	21	84	4	16

Tabulka č. 6: Vztah k matce – vřelý, lhostejný, nepřátelský, nežiji s ní
(příloha č. 1, otázka č. 9)

	Vztah k matce							
	vřelý	%	lhostejný	%	nepřátelský	%	nežiji s ní	%
Chlapci	11	100,00						
Dívky	12	75	2	12,50	2	12,50		
Celkem skupina	23	85,19	2	7,41	2	7,41		

Tabulka č. 7: Vztah k otci – vřelý, lhostejný, nepřátelský, nežiji s ním
(příloha č. 1, otázka č. 10)

	Vztah k otci							
	vřelý	%	lhostejný	%	nepřátelský	%	nežiji s ním	%
Chlapci	10	90,91					1	9,09
Dívky	10	62,50	4	25	1	6,25	1	6,25
Celkem skupina	20	74,07	4	14,81	1	3,70	2	7,41

Tabulka č. 8: Manželství rodičů – spokojené, průměrné, neutěšené, rozpadlo se
(příloha č. 1, otázka č. 11)

	Manželství rodičů							
	spokojené	%	průměrné	%	neutěšené	%	rozpadlo se	%
Chlapci	6	54,00	3	27,27	1	9,09	1	9,09
Dívky	4	25,00	6	37,50	2	12,50	4	25,00
Celkem skupina	10	37,04	9	33,33	3	11,11	5	18,52

Tabulka č. 9: Vzájemná pouta v rodině – velmi silná, spíše silná, spíše slabá, velmi slabá
(příloha č. 1, otázka č. 12)

	Vzájemná pouta							
	velmi silná	%	spíše silná	%	spíše slabá	%	velmi slabá	%
Chlapci	4	36,36	6	54,55	1	9,09		
Dívky	5	31,25	8	50,00	3	18,75		
Celkem skupina	9	33,33	14	51,85	4	14,81		

Tabulka č. 10: Stav v rodině - 1* je všechno v naprostém pořádku; 2* je to vcelku v pořádku; 3* dost se to střídá, chvíli to je v pořádku a chvíli není; 4* spíš to vypadá, že to v pořádku není; 5* vůbec to není v pořádku
(příloha č. 1, otázka č. 13)

	Stav v rodině									
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%		
Chlapci	3	27,27	5	45,45	3	27,27				
Dívky	2	12,50	7	43,75	4	25,00	3	18,75		
Celkem skupina	5	18,52	12	44,44	7	25,93	3	11,11		

Tabulka č. 11: Kdo nejvíce narušuje rodinné prostředí – otec, matka, někdo jiný
(příloha č. 1, otázka č. 14)

	Narušitel rodinného prostředí					
	otec	%	matka	%	někdo jiný	%
Chlapci	2	18,18	2	18,18	7	63,64
Dívky	8	50,00	3	18,75	5	31,25
Celkem skupina	10	37,04	5	18,52	12	44,44

Tabulka č. 12: V rodině panuje ovzduší vzájemné důvěry, vstřícnosti a pochopení - 1* ano, je to tak vždy; 2* většinou to tak je; 3* někdy to tak je; 4* většinou to tak není; 5* vůbec to tak není
(příloha č. 1, otázka č. 15)

	Rodinné ovzduší									
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%
Chlapci	3	27,27	7	63,64			1	9,09		
Dívky	1	6,25	8	50,00	3	18,75	4	25,00		
Celkem skupina	4	14,81	15	55,56	3	11,11	5	18,52		

Tabulka č. 13: Vzdělání rodičů – základní, vyučení v oboru, středoškolské, vysokoškolské
(příloha č. 1, otázky č. 16, 17)

	Vzdělání matky							
	základní	%	vyučená	%	středoškolské	%	vysokoškolské	%
Chlapci			9	81,82	2	18,18		
Dívky	2	12,50	11	68,75	3	18,75		
Celkem skupina	2	7,41	20	74,07	5	18,52		
	Vzdělání otce							
	základní	%	vyučený	%	středoškolské	%	vysokoškolské	%
Chlapci			9	81,82	2	18,18		
Dívky			15	93,75	1	6,25		
Celkem skupina			24	88,89	3	11,11		

Tabulka č. 14: Zaměstnání rodičů – oba rodiče, pouze matka, pouze otec
(příloha č. 1, otázka č. 18)

	Zaměstnanost rodičů							
	oba	%	matka	%	otec	%	nikdo	%
Chlapci	9	81,82			1	9,09	1	9,09
Dívky	11	68,75	1	6,25	3	18,75	1	6,25
Celkem skupina	20	74,07	1	3,70	4	14,81	2	7,41

Tabulka č. 15: Hmotné zabezpečení rodiny - 1* je velmi bohatá; 2* je dost bohatá; 3* je spíše bohatá; 4* je asi tak průměrná; 5* je spíše chudší; 6* je dost chudá; 7* je velmi chudá (příloha č. 1, otázka č. 19)

	Hmotné zabezpečení													
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%	6*	%	7*	%
Chlapci							10	90,91	1	9,09				
Dívky			3	18,75	2	12,50	9	56,25	2	12,50				
Celkem skupina			3	11,11	2	7,41	19	70,37	3	11,11				

Vrstevníci a kamarádi

Tabulka č. 16: Počet kamarádů – hodně, málo, důvěrného kamaráda, žádné (příloha č. 1, otázka č. 20)

	Kamarádi							
	hodně	%	málo	%	důvěrného	%	žádné	%
Chlapci	10	90,91	1	9,09				
Dívky	14	87,50	1	6,25	1	6,25		
Celkem skupina	24	88,89	2	7,41	1	3,70		

Tabulka č. 17: Důvod být s kamarády – stejné zájmy, nemám co dělat (nuda), nevím (příloha č. 1, otázka č. 21)

	Důvod					
	zájmy	%	nuda	%	nevím	%
Chlapci	9	81,82	2	18,18		
Dívky	12	75,00	1	6,25	3	18,75
Celkem skupina	21	77,78	3	11,11	3	11,11

Tabulka č. 18: Doba strávená s kamarády – každý den, několikrát v týdnu, o víkendu, jen občas (příloha č. 1, otázka č. 22)

	Doba s kamarády							
	denně	%	několikrát v týdnu	%	o víkendu	%	občas	%
Chlapci	3	27,27	2	18,18	5	45,45	1	9,09
Dívky	8	50,00	1	6,25	5	31,25	2	12,50
Celkem skupina	11	40,74	3	11,11	10	37,04	3	11,11

Tabulka č. 19: Členství v partě – ano, ne; stejná pravidla mezi kamarády – ano, ne
(příloha č. 1, otázky č. 23, 24)

	Členství v partě			
	ano	%	ne	%
Chlapci	10	90,91	1	9,09
Dívky	10	62,50	6	37,50
Celkem skupina	20	74,07	7	25,93

	Stejná pravidla			
	ano	%	ne	%
Chlapci	10	90,91%	1	9,09%
Dívky	9	56,25%	7	43,75%
Celkem skupina	19	70,37%	8	29,63%

Tabulka č. 20: Pozice mezi kamarády - 1* organizuje společnou činnost; 2* pouze se společné činnosti účastní; 3* je ostatními trpěn; 4* je ostatními využíván
(příloha č. 1, otázka č. 25)

	Pozice mezi kamarády							
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%
Chlapci	4	36,36	7	63,64				
Dívky	9	56,25	6	37,50			1	6,25%
Celkem skupina	13	48,15	13	48,15			1	3,70%

Tabulka č. 21: Přínos kamarádství – pocit volnosti; sebevědomí; nevím, nepřemýšlím o tom
(příloha č. 1, otázka č. 26)

	Přínos kamarádství					
	volnost	%	sebevědomí	%	nevím	%
Chlapci	4	36,36	4	36,36	3	27,27
Dívky	10	62,50	3	18,75	3	18,75
Celkem skupina	14	51,85	7	25,93	6	22,22

Tabulka č. 22: Pocit sám ze sebe - a) vcelku jsem sám se sebou spokojený(á); b) někdy si myslím, že nestojím za nic; c) vím, že mám řadu dobrých vlastností; d) zvládám věci stejně dobře jako jiní lidé; e) není toho moc, na co bych mohl(a) být hrdý(á); f) někdy se cítím zbytečný(á); g) jsem stejně hodný člověk jako ostatní lidé; h) přál(a) bych si, abych si mohl(a) sám(a) sebe víc vážit; i) mám pocit, že jsem neúspěšný(á); j) mám k sobě pozitivní postoj
Možnosti: 1* zcela souhlasím; 2* souhlasím; 3* nesouhlasím; 4* vůbec nesouhlasím
(příloha č. 1, otázka č. 27)

Chlapci	1*	2*	3*	4*	Dívky	1*	2*	3*	4*
a)	2	7	2		a)	5	10	1	
b)	1	6	3	1	b)	5	8	3	
c)	2	6	3		c)	4	11	1	
d)	1	5	5		d)	1	8	5	2
e)		5	4	2	e)	3	9	4	
f)	2	1	4	4	f)	6	5	4	1
g)	5	4	1	1	g)	4	8	4	
h)	2	4	2	3	h)	5	7	4	
i)		3	6	2	i)	1	2	12	1
j)	3	4	3	1	j)	4	8	4	

Tabulka č. 23: O svých kamarádech hovoříš s rodiči – často, málokdy, nikdy
(příloha č. 1, otázka č. 28)

	Frekvence					
	často	%	málokdy	%	nikdy	%
Chlapci	1	9,09	9	81,82	1	9,09
Dívky	7	43,75	6	37,50	3	18,75
Celkem skupina	8	29,63	15	55,56	4	14,81

Volný čas

Tabulka č. 24: Volnočasové aktivity: * do patnácti let ano-ne; ** v současnosti ano-ne; požadavek rodičů ano-ne
(příloha č. 1, otázky č. 29, 30, 31)

	Zájmová činnost*			
	ano	%	ne	%
Chlapci	9	81,82	2	18,18
Dívky	11	68,75	5	31,25
Celkem skupina	20	74,07	7	25,93

	Zájmová činnost**			
	ano	%	ne	%
Chlapci	6	54,55	5	45,45
Dívky	4	25,00	12	75,00
Celkem skupina	10	37,04	17	62,96

	Požadavek rodičů			
	ano	%	ne	%
Chlapci	2	18,18	9	81,82
Dívky	5	31,25	11	68,75
Celkem skupina	7	25,93	20	74,07

Tabulka č. 25: Volnočasové aktivity a jejich frekvence - a) jezdím na motocyklu nebo kole jen tak pro radost; b) hraji počítačové hry; c) surfuji na internetu; d) aktivně sportuji; e) čtu pro zábavu knihy; f) chodím večer za zábavou (disko, večírky, apod.); g) jiné koníčky (hra na hudební nástroj, zpěv, malování apod.); h) hraji na automatech
 Možnosti: 1* někdy; 2* párkrát za rok; 3* jednou či 2x za měsíc; 4* aspoň jednou za týden; 5* téměř denně
 (příloha č. 1, otázka č. 32)

Chlapci	1*	2*	3*	4*	5*	Dívky	1*	2*	3*	4*	5*
a)	2	2	2	4	1	a)	3	2	7	3	1
b)	2	1	1	3	4	b)	2	4	4	4	2
c)	2		1	3	5	c)	1			10	5
d)		2	5	2	2	d)	3	6	5	2	
e)	8	1		2		e)	4	7	1	3	1
f)	3	1	2	4	1	f)	1		2	9	4
g)	8	1		2		g)	4	4	2	4	2
h)	8	1		1	1	h)	11	4		1	

Tabulka č. 26: Trávení volného času – sám, s kamarády; doma, mimo domov
 (příloha č. 1, otázka č. 33, 34)

	Volný čas – s kým			
	sám	%	s kamarády	%
Chlapci			11	100,00
Dívky	3	18,75	13	81,25
Celkem skupina	3	11,11	24	88,89

	Volný čas - kde			
	doma	%	mimo domov	%
Chlapci	3	27,27	8	72,73
Dívky	5	31,25	11	68,75
Celkem skupina	8	29,63	19	70,37

Tabulka č. 27 : Požadují rodiče pomoc – ano, ne
(příloha č. 1, otázka č. 35)

	Požadavky rodičů			
	ano	%	ne	%
Chlapci	11	100,00		
Dívky	13	81,25	3	18,75
Celkem skupina	24	88,89	3	11,11

Tabulka č. 28: Pomáháš rodičům – často, málokdy, nikdy
(příloha č. 1, otázka č. 36)

	Pomoc rodičům					
	často	%	málokdy	%	nikdy	%
Chlapci	7	63,64	4	36,36		
Dívky	10	62,50	6	37,50		
Celkem skupina	17	62,96	10	37,04		

Tabulka č. 29: Chtějí rodiče vědět, jak a s kým trávíš volný čas – ano, ne, někdy
(příloha č. 1 otázka č. 37)

	Rodiče chtějí vědět					
	ano	%	ne	%	někdy	%
Chlapci	2	18,18	3	27,27	6	54,55
Dívky	7	43,75	1	6,25	8	50,00
Celkem skupina	9	33,33	4	14,81	14	51,85

Tabulka č. 30: Vědí rodiče, kde trávíš páteční či sobotní večery – vědí to vždy, většinou to vědí, někdy to vědí, obvykle to nevědí
(příloha č. 1, otázka č. 38)

	Místo trávení volného času rodiče vědí							
	vždy	%	většinou	%	někdy	%	nevědí	%
Chlapci	2	18,18	5	45,45	2	18,18	2	18,18
Dívky	3	18,75	5	31,25	5	31,25	3	18,75
Celkem skupina	5	18,52	10	37,04	7	25,93	5	18,52

Konzumace alkoholu

Tabulka č. 31: Vlastní zkušenost s konzumací – ano, ne; věk
(příloha č. 1, otázky č. 39, 40)

	Zkušenost s konzumací; kdy poprvé		
	ano	ne	průměrný věk
Chlapci	11		12,9
Dívky	16		12,8
Celkem skupina	27		13,3

Tabulka č. 32: Poprvé jsi pil (a) alkohol – sám (a), s rodiči, s kamarády
(příloha č. 1, otázka č.41)

	První konzumace – s kým					
	sám	%	s rodiči	%	s kamarády	%
Chlapci	1	9,09	6	54,55	4	36,36
Dívky	2	12,50	1	6,25	13	81,25
Celkem skupina	3	11,11	7	25,93	17	62,96

Tabulka č. 33: Frekvence konzumace alkoholu - 1* 1x za měsíc, 2* každý víkend, 3* i jindy než o víkendu, 4* vůbec nikdy
(příloha č. 1, otázka č. 42)

	Frekvence konzumace							
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%
Chlapci			6	54,55	5	45,45		
Dívky			11	68,75	5	31,25		
Celkem skupina			17	62,96	10	37,04		

Tabulka č. 34: Konzumace s kým – sám, s rodiči, s kamarády
(příloha č. 1, otázka č. 43)

	Nejčastěji konzumace – s kým					
	sám	%	s rodiči	%	s kamarády	%
Chlapci			1	9,09	10	90,91
Dívky					16	100,00
Celkem skupina			1	3,70	26	96,30

Tabulka č. 35: Nejčastěji konzumuješ – pivo, víno, destilát
(příloha č. 1, otázka č. 44)

	Druh alkoholu					
	pivo	%	víno	%	destilát	%
Chlapci	11	100,00				
Dívky	10	62,50	6	37,50		
Celkem skupina	21	77,78	6	22,22		

Tabulka č. 36: Při jedné příležitosti vypiješ – x sklenic piva, x sklenek vína, x odlivek destilátu
(příloha č. 1, otázka č. 45)

Počet sklenek	Chlapci											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	více	
pivo			3		1	1	1	1		2	2	
víno	2	1									1	
destilát		3		1	1						2	
Počet sklenek	Dívky											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	více	
pivo	1	1	2	5	2							
víno	2	2		4	1						1	
destilát	1	2	2		2						3	

Tabulka č. 37: Kolikrát v životě jsi byl(a) opilý(á) - 1* nikdy; 2* 1-2 krát; 3* 3-5 krát; 4* 6-9 krát; 5* 10-19 krát; 6* 20-39 krát; 7* 40-vícekrát
(příloha č. 1, otázka č. 46)

	Opilost													
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%	6*	%	7*	%
Chlapci	1	9,09	2	18,18	1	9,09					1	9,09	6	54,55
Dívky					4	25,00	3	18,75	2	12,50	2	12,50	5	31,25
Celkem skupina	1	3,70	2	7,41	5	18,52	3	11,11	2	7,41	3	11,11	11	40,74

Tabulka č. 38: Konzumace alkoholu ti přináší - 1* pocit uvolnění a štěstí, 2* zapomnění na své starosti, 3* zahnání nudy, 4* zbavení ostychu a zábran, 5* větší uznání kamarádů, 6* zdravotní problémy, 7* problémy s policií, 8* problémy s rodiči a blízkým okolím
(příloha č. 1, otázka č. 47)

	Přínos konzumace alkoholu															
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%	6*	%	7*	%	8*	%
Chlapci	1	9,09	8	72,73	2	18,18										
Dívky			11	68,75	1	6,25	4	25,00								
Celkem skupina	1	3,70	19	70,37	3	11,11	4	14,81								

Tabulka č. 39: V rodině konzumují alkohol – otec, matka sourozenci : nikdy, pouze o víkendu, téměř denně, denně
(příloha č. 1, otázka č. 48)

	Frekvence konzumace u otce							
	nikdy	%	o víkendu	%	téměř denně	%	denně	%
Chlapci			8	72,73	3	27,27		
Dívky	3	18,75	8	50,00	3	18,75	2	12,50
Celkem skupina	3	11,11	16	59,26	6	22,22	2	7,41

	Frekvence konzumace u matky							
	nikdy	%	o víkendu	%	téměř denně	%	denně	%
Chlapci	5	45,45	4	36,36	2	18,18		
Dívky	5	31,25	11	68,75				
Celkem skupina	10	37,04	15	55,56	2	7,41		

	Frekvence konzumace u sourozenců							
	nikdy	%	o víkendu	%	téměř denně	%	denně	%
Chlapci	4	36,36	4	36,36	2	18,18	1	9,09
Dívky	4	25,00	10	62,50			2	12,50
Celkem skupina	8	29,63	14	51,85	2	7,41	3	11,11

Tabulka č. 40: Nejčastěji konzumují – otec, matka, sourozenci: pivo, víno, destilát
(příloha č. 1, otázka č. 49)

	Druh alkoholu u otce					
	pivo	%	víno	%	destilát	%
Chlapci	10	90,91			1	9,09
Dívky	11	68,75	1	6,25	4	25,00
Celkem skupina	21	77,78	1	3,70	5	18,52

	Druh alkoholu u matky					
	pivo	%	víno	%	destilát	%
Chlapci	3	27,27	8	72,73		
Dívky	4	25,00	9	56,25	3	18,75
Celkem skupina	7	25,93	17	62,96	3	11,11

	Druh alkoholu u sourozenců					
	pivo	%	víno	%	destilát	%
Chlapci	7	63,64	1	9,09	3	27,27
Dívky	7	43,75	6	37,50	3	18,75
Celkem skupina	14	51,85	7	25,93	6	22,22

Tabulka č. 41: Při jedné příležitosti vypijí – otec, matka, sourozenci: x sklenic piva, x sklenek vína, x odlivek destilátu
(příloha č. 1, otázka č 50)

	Množství vypitého alkoholu u otce - uvedeno chlapci											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	více	
pivo		1		1	3	1		1			4	
víno		1	2		1						2	
destilát		2		2								
	Množství vypitého alkoholu u matky - uvedeno chlapci											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	více	
pivo	2	1	1	1								
víno	1	1	2	1							1	
destilát		3										
	Množství vypitého alkoholu u sourozenců - uvedeno chlapci											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	více	
pivo		1	1				1	1		1	2	
víno			1								1	
destilát			1								1	

	Množství vypitého alkoholu u otce - uvedeno dívkami											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	více	
pivo		1	2	1	5	3			1		1	
víno	1	2		1								
destilát	1		3		1						1	
	Množství vypitého alkoholu u matky - uvedeno dívkami											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	více	
pivo	2	3	2	1								
víno	1	2	3	1								
destilát	2	1		2								
	Množství vypitého alkoholu u sourozenců - uvedeno dívkami											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	více	
pivo		2	1		3	1	1		1			
víno		3		4	1							
destilát	2	1	1		2						2	

Tabulka č. 42: Kolikrát v životě jsi viděl(a) opilé: otce, matku, sourozence - 1* nikdy; 2* 1-2 krát; 3* 3-5 krát; 4* 6-9 krát; 5* 10-19 krát; 6* 20-39 krát; 7* 40-vícekrát (příloha č. 1, otázka č. 51)

	Opilost u otce													
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%	6*	%	7*	%
Chlapci	1	9,09	2	18,18	1	9,09			1	9,09	1	9,09	5	45,45
Dívky	1	6,25	3	18,75	3	18,75	2	12,50	1	6,25	1	6,25	5	31,25
Celkem skupina	2	7,41	5	18,52	4	14,81	2	7,41	2	7,41	2	7,41	10	37,04

	Opilost u matky													
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%	6*	%	7*	%
Chlapci	2	18,18	2	18,18	4	36,36			2	18,18	1	9,09		
Dívky	5	31,25	4	25,00	5	31,25			1	6,25	1	6,25		
Celkem skupina	7	25,93	6	22,22	9	33,33			3	11,11	2	7,41		

	Opilost u sourozenců													
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%	6*	%	7*	%
Chlapci	4	36,36	2	18,18					3	27,27			2	18,18
Dívky	4	25,00	2	12,50	3	18,75	2	12,50			2	12,50	3	18,75
Celkem skupina	8	29,63	4	14,81	3	11,11	2	7,41	3	11,11	2	7,41	5	18,52

Tabulka č. 43: Závislost na alkoholu v rodině; léčba alkoholové závislosti v rodině – 1* otec, 2* matka, 3* nevlastní otec, 4* nevlastní matka, 5* sourozenci, 6* ostatní příbuzní (příloha č. 1, otázky č. 52, 53)

	Závislost na alkoholu v rodině											
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%	6*	%
Chlapci	1	25,00							1	25,00	2	50,00
Dívky	3	37,50			2	25,00			2	25,00	1	12,50
Celkem skupina	4	33,33			2	16,67			3	25,00	3	25,00

	Léčba závislosti na alkohol v rodině											
	1*	%	2*	%	3*	%	4*	%	5*	%	6*	%
Chlapci												
Dívky									1	50,00	1	50,00
Celkem skupina									1	50,00	1	50,00

Tabulka č. 44: *Narušuje konzumace alkoholu vztahy v rodině – ano, ne*
(příloha č. 1, otázka č. 54)

	Narušené vztahy alkoholem			
	ano	%	ne	%
Chlapci	3	27,27	8	72,73
Dívky	9	56,25	7	43,75
Celkem skupina	12	44,44	15	55,56